

Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU2

Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till två nya lagar om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten respektive Försvarets radioanstalt. De nya lagarna föreslås ersätta lagen om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och lagen om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet, som enligt förslaget upphävs. Det föreslås även följdändringar i vissa lagar. Vidare föreslås ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet som bl.a. rör Försvarets radioanstalts internationella samarbete. Genom de nya lagarna skyddas fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter samtidigt som det säkerställs att Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt kan behandla och utbyta personuppgifter med andra aktörer på ett ändamålsenligt sätt. De nya lagarna ska tillämpas i stället för EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

De nya lagarna och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

I betänkandet finns nio reservationer (M, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:224 Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt

Nio yrkanden i följdmotioner.

Sex yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Utskottets överväganden	13
Behandling av personuppgifter vid Förvarsmakten och Förvarets radioanstalt	13
Propositionen	13
Pågående arbete	21
Motionerna	21
Konstitutionsutskottets yttrande	22
Utskottets ställningstagande	23
Översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet m.m.	25
Motionerna	25
Pågående arbete	27
Utskottets ställningstagande	28
Reservationer	30
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (C)	30
2. Lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 2 (V)	30
3. Lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 2 (L)	31
4. Direktåtkomst i vissa fall till personuppgifter vid Förvarsmakten, punkt 3 (V)	32
5. Direktåtkomst i vissa fall till personuppgifter vid Förvarets radioanstalt, punkt 4 (V)	32
6. Översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 6 (M, KD)	33
7. Granskning och kontroll av underrättelseverksamheten, punkt 7 (M, KD, L)	34
8. Granskning och kontroll av underrättelseverksamheten, punkt 7 (V) ..	35
9. Myndighetssamverkan, punkt 8 (M)	35
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	37
Propositionen	37
Följdmotionerna	37
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	38
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	40
1 Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Förvarsmakten	40
2 Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Förvarets radioanstalt	53
3 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet	65
4 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning	68

5 Förslag till lag om ändring i brottsdatalagen (2018:1177).....	69
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2021/22:KU2y	70

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion

2021/22:1154 av Daniel Bäckström m.fl. (C).

Reservation 1 (C)

2. Lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:224 punkt 3 och avslår motionerna

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2021/22:1011 av Allan Widman m.fl. (L).

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (L)

3. Direktåtkomst i vissa fall till personuppgifter vid Försvarsmakten

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten i de delar det avser 3 kap. 4 och 5 §§.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:224 punkt 1 i denna del och avslår motion

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 4 (V)

4. Direktåtkomst i vissa fall till personuppgifter vid Försvarets radioanstalt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt i de delar det avser 3 kap. 3 och 4 §§.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:224 punkt 2 i denna del och avslår motion

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 5 (V)

5. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten

2. lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt

3. lag om ändring i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

4. lag om ändring i brottsdatalogen (2018:1177)
i de delar som inte omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:224 punkterna 1, 2,
båda i denna del, 4 och 5.

6. Översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:983 av Pål Jonson m.fl. (M, KD) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 31 och 32.

Reservation 6 (M, KD)

7. Granskning och kontroll av underrättelseverksamheten

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 4 och

2021/22:983 av Pål Jonson m.fl. (M, KD) yrkande 1.

Reservation 7 (M, KD, L)

Reservation 8 (V)

8. Myndighetssamverkan

Riksdagen avslår motion

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 9 (M)

9. Ändamålsenlig underrättelseverksamhet

Riksdagen avslår motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 44 och 45.

Stockholm den 18 november 2021

På försvarsutskottets vägnar

Pål Jonson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pål Jonson (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M), ClasGöran Carlsson (S), Lars Andersson (SD) och Linda Modig (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade chefen för Forsvarsdepartementet en särskild utredare dels den 27 april 2017 med uppdrag att göra en översyn av den lagstiftning som gäller för personuppgiftsbehandling inom Forsvarsmakten och Forsvarets radioanstalt, och dels den 18 maj 2020 med uppdrag att göra en översyn av regleringen av Forsvarets radioanstalts internationella samarbete. Utredningarna överlämnade den 9 augusti 2018 respektive den 26 november 2020 betänkandena *Behandlingen av personuppgifter vid Forsvarsmakten och Forsvarets radioanstalt (SOU 2018:63)* samt *Forsvarets radioanstalts internationella samarbete – en översyn av regelverket (SOU 2020:68)*. Båda utredningsbetänkandena har remissbehandlats.

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2020/21:224 *Behandling av personuppgifter vid Forsvarsmakten och Forsvarets radioanstalt* samt nio yrkanden i fyra följdmotioner och sex yrkanden i tre motioner från allmänna motionstiden 2021. Förslagen i motionerna återfinns i bilaga 1.

Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagrådet har yttrat sig över regeringens förslag.

Forsvarsutskottet beslutade den 23 september att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna i de delar de berör konstitutionsutskottets beredningsområde. Konstitutionsutskottets yttrande finns i bilaga 3.

Forsvarsutskottet besökte den 12 oktober Forsvarets radioanstalt som informerade utskottet om sin verksamhet.

Bakgrund

Forsvarsmakten

Forsvarsmaktens grundläggande uppgifter enligt förordningen (2007:1266) med instruktion för Forsvarsmakten innebär ansvar för att upprätthålla och utveckla ett militärt försvar som ytterst kan möta ett väpnat angrepp. Forsvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp, främja Sveriges säkerhet och hävda Sveriges territoriella integritet. Myndigheten ska ha förmåga att värna Sveriges suveräna rättigheter och svenska intressen samt att förebygga och hantera konflikter och krig såväl nationellt som internationellt. Forsvarsmakten ska kunna utföra sina uppgifter självständigt eller i samverkan med andra myndigheter, stater eller organisationer.

Forsvarsmakten ska enligt instruktionen leda och bedriva militär säkerhetstjänst. I säkerhetsskyddslagen (2018:585) finns bestämmelser om

säkerhetsskydd, dvs. skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Den militära säkerhetstjänsten ska samverka med Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och andra myndigheter när det gäller säkerhetsintressen som berör totalförsvaret.

Försvarsmaktens militära signalskyddstjänst syftar till att förhindra obehörig insyn i och påverkan på telekommunikations- och it-system med hjälp av kryptografiska metoder och övriga signalskyddsåtgärder. Signalskyddstjänsten är en säkerhetsskyddsangelägenhet där ansvaret omfattar hela totalförsvaret och syftet är att säkerställa säker kommunikation.

En del av signalskyddstjänsten är kontroll av signalskyddet i telekommunikations- och it-system, s.k. signalkontroll. Signalkontroll syftar till att klarlägga riskerna för obehörig åtkomst till eller förvanskning av uppgifter eller störning av telekommunikation. Vidare kan signalkontroll klarlägga att systemen används enligt gällande regelverk (prop. 2006/07:46 s. 25).

Säkerhetsskyddstjänsten och signalskyddstjänsten syftar gemensamt till att förebygga, förhindra och motverka säkerhetshotande verksamhet.

Försvarets radioanstalt

Försvarets radioanstalt ska enligt förordningen (2007:937) med instruktion för Försvarets radioanstalt bedriva signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (signalspaningslagen) och anslutande förordning. Försvarets radioanstalt ska särskilt följa förändringen av signalmiljön i omvärlden, den tekniska utvecklingen och signalskyddet, fortlöpande utveckla den teknik och metodik som behövs för att bedriva verksamheten, utföra matematiska bedömningar av kryptosystem för totalförsvaret och upprätthålla kompetensen för de nationella behoven i fråga om kryptologi samt biträda andra myndigheter vid värdering, utveckling, anskaffning och drift av signalspaningssystem. Försvarets radioanstalt ska ha hög teknisk kompetens inom informationssäkerhetsområdet och får efter begäran stödja sådana statliga myndigheter och statligt ägda bolag som hanterar information som bedöms vara känslig från sårbarhetssynpunkt eller i ett säkerhets- eller försvarspolitiskt avseende. Myndigheten ska särskilt kunna stödja insatser vid nationella kriser med it-inslag. Inom ramen för myndighetens arbete på informationssäkerhetsområdet utvecklar och placerar Försvarets radioanstalt efter begäran ut tekniska detekterings- och varningssystem (TDV) vid de mest skyddsvärda verksamheterna bland statliga myndigheter och statligt ägda bolag, som hanterar information som bedöms vara känslig från sårbarhetssynpunkt eller i ett säkerhets- eller försvarspolitiskt avseende.

Försvarets radioanstalt har även till uppgift att tilldela säkra kryptografiska funktioner till ett antal civila myndigheter och organisationer (17 §

förordningen [2015:1053] om totalförsvaret och höjd beredskap). För att kunna hantera de allvarligaste it-angreppen mot de mest skyddsvärda verksamheterna använder Försvarets radioanstalt uppgifter som myndigheten har inhämtat genom signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Försvarmaktens och Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarsunderrättelseverksamhet bedrivs enligt särskild reglering i bl.a. lagen om försvarsunderrättelseverksamhet och förordningen (2000:131) om försvarsunderrättelseverksamhet samt signalspaningslagen och förordningen (2008:923) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Försvarsunderrättelseverksamhet ska bedrivas av Försvarmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut. Försvarsunderrättelseverksamheten ska bedrivas till stöd för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samt i övrigt för kartläggning av yttre hot mot landet. Försvarsunderrättelseverksamhet får endast avse utländska förhållanden. I verksamheten ingår att medverka i svenskt deltagande i internationellt säkerhetssamarbete. Regeringen ansvarar för att bestämma försvarsunderrättelseverksamhetens inriktning.

Försvarets radioanstalts signalspaning i försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet

Signalspaning, dvs. inhämtning av signaler i elektronisk form, är en inhämtningsmetod i försvarsunderrättelseverksamheten som regleras i signalspaningslagen. Inriktning av signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får endast anges av regeringen, Regeringskansliet, Försvarmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen i Polismyndigheten. Signalspaning är en viktig del av Sveriges försvarsunderrättelseverksamhet och bidrar till att ge regeringen underlag för en självständig svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik och till att ge andra inriktande myndigheter kvalificerad underrättelseinformation om utländska förhållanden för att de i sin tur ska kunna fullgöra sina uppgifter. Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får endast avse utländska förhållanden och ske i syfte att kartlägga vissa i lagen särskilt uppräknade företeelser, bl.a. yttre militära hot mot landet, strategiska förhållanden när det gäller internationell terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet som kan hota väsentliga nationella intressen, utveckling och spridning av massförstörelsevapen, krigsmateriel och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd och allvarliga yttre hot mot samhällets infrastrukturer m.m.

Försvarets radioanstalt ska ansöka om tillstånd hos Försvarsunderrättelse-domstolen för den signalspaning som får utföras enligt lagen.

Försvarmaktens och Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter

Försvarmaktens behandling av personuppgifter inom ramen för försvarsunderrättelseverksamheten och den militära säkerhetstjänsten regleras i lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och förordningen (2007:260) om behandling av personuppgifter i Försvarmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst. För Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter inom myndighetens försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet gäller lagen (2007:259) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet och förordningen (2007:261) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet. De nyss nämnda lagarna gäller vid behandling av personuppgifter inom respektive lags tillämpningsområden om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier. Båda lagarna syftar också till att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter inom lagarnas respektive tillämpningsområden. Den personuppgiftsbehandling som inte omfattas av dessa lagar har reglerats genom personuppgiftslagen. Sedan den 25 maj 2018 gäller personuppgiftslagen fortsatt under en övergångsperiod för Försvarmakten och Försvarets radioanstalt i sådan verksamhet som inte omfattas av unionsrätten (prop. 2017/18:105 s. 171–172).

Härutöver gäller vissa andra lagar för Försvarmakten, t.ex. patientdatalagen (2008:355), totalförsvarsdatalagen (2020:151) och brottsdatalagen (2018:1177). Signalspaningslagen innehåller vissa bestämmelser som har bäring på Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter, t.ex. användningen av sökbegrepp och förstöringsskyldighet. Av lagen framgår bl.a. att inhämtning av signaler i tråd ska ske automatiserat och att sådan inhämtning endast får avse signaler som identifierats genom sökbegrepp. Upptagning eller uppteckning av uppgifter som inhämtats enligt signalspaningslagen ska omgående förstöras om innehållet bl.a. berör en viss fysisk person och har bedömts sakna betydelse för försvarsunderrättelseverksamheten (1 och 7 §§).

Det grundläggande skyddet för personuppgifter

Regeringsformen och Europakonventionen

Enligt regeringsformen är var och en skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, förkortad RF). Skyddet får begränsas genom lag men endast för att tillgodose ändamål som

är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Begränsningen får inte heller göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 20 och 21 §§ RF).

I propositionen En reformerad grundlag (prop. 2009/10:80) framhålls att det är naturligt att det läggs stor vikt vid uppgifternas karaktär vid bedömningen av hur ingripande intrånget i den personliga integriteten kan anses vara i samband med insamling, lagring och bearbetning eller utlämnande av uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Ju känsligare uppgifterna är, desto mer ingripande anses det allmännas hantering av uppgifterna normalt vara. Även hantering av ett fåtal uppgifter kan med andra ord innebära ett betydande intrång i den personliga integriteten om uppgifterna är av mycket känslig karaktär. Vid bedömningen av intrångets karaktär är det också naturligt att stor vikt läggs vid ändamålet med behandlingen. En hantering som syftar till att utreda brott kan enligt förarbetena normalt anses vara mer känslig än t.ex. en hantering som uteslutande sker för att ge en myndighet underlag för förbättringar av kvaliteten i handläggningen. Mängden uppgifter kan också vara en betydelsefull faktor i sammanhanget (prop. 2009/10:80 s. 183). Konstitutionsutskottet har i flera lagstiftningsärenden som rör myndigheters personuppgiftsbehandling framhållit att målsättningen bör vara att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och särskilt känsligt innehåll ska regleras särskilt i lag (se bl.a. bet. 1990/91:KU11 s. 11 och bet. 1997/98:KU18 s. 43).

Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) gäller som lag. Enligt artikel 8 i Europakonventionen har var och en rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En offentlig myndighet får inte inskränka denna rätt annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till bl.a. den nationella säkerheten och den allmänna säkerheten. Tillämpningsområdet för artikeln omfattar behandling av personuppgifter om privatliv, familjeliv, hem eller korrespondens. En inskränkning i en konventionsskyddad rättighet ska ha stöd i lag. Lagen ska vara så preciserad att inskränkningarna är förutsebara och att lagen är allmänt tillgänglig. Europadomstolen har i sin praxis slagit fast att intrånget ska vara nödvändigt, dvs. det ska finnas ett angeläget samhälleligt behov och inskränkningarna ska stå i rimlig proportion till det syfte som ska tillgodoses genom den. En lag eller annan föreskrift får inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen (2 kap. 19 § RF).

Europarådets dataskyddskonvention

De dataskyddsregler som har antagits inom ramen för Europarådet finns främst i Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk

databelhandling av personuppgifter (ETS 108), den s.k. dataskyddskonventionen. Konventionen, som Sverige har ratificerat och som trädde i kraft den 1 oktober 1985, kompletteras av ett antal av Europarådets ministerkommitté antagna icke-bindande rekommendationer om hur personuppgifter bör behandlas inom olika områden. Dataskyddskonventionen gäller för Europarådets 47 medlemsstater, men även Argentina, Kap Verde, Marocko, Mauritius, Mexiko, Senegal, Tunisien och Uruguay är parter i konventionen. Konventionen brukar ses som en precisering av artikel 8 i Europakonventionen och syftar till att säkerställa respekten för grundläggande fri- och rättigheter (artikel 1 i dataskyddskonventionen).

Det grundläggande skyddet vid automatiserad behandling av personuppgifter inom EU regleras numera främst genom dataskyddsförordningen (se följande avsnitt). Dataskyddskonventionen är dock alltså relevant, särskilt vid behandling av personuppgifter på områden som inte omfattas av EU:s kompetensområde, t.ex. allmän säkerhet och försvar.

Europeiska unionen

EU-stadgan

Av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, förkortad EU-stadgan, framgår att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Sådana uppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem. En oberoende myndighet ska kontrollera att dessa regler efterlevs (artikel 8).

EU-stadgan är rättsligt bindande för medlemsstaterna vid tillämpning av unionsrätten. Stadgan är således inte tillämplig på nationell lagstiftning inom områden där EU inte har lagstiftningskompetens.

1995 års dataskyddsdirektiv

Personuppgiftslagen, genom vilken 1995 års dataskyddsdirektiv huvudsakligen genomfördes i svensk rätt, gjordes generellt tillämplig och omfattade även sådan verksamhet som faller utanför direktivets tillämpningsområde (prop. 1997/98:44 s. 40). Särreglering i lag eller förordning gällde framför bestämmelserna i personuppgiftslagen.

EU:s dataskyddsförordning

Sedan den 25 maj 2018 utgör dataskyddsförordningen (EU 2016/679) grunden för generell personuppgiftsbehandling inom EU. Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater men behandling av personuppgifter som sker inom verksamheter som inte omfattas av EU-rätten, t.ex. försvar och nationell säkerhet, är undantagna från tillämpningsområdet (artikel 2).

Utöver dataskyddsförordningen gäller sedan den 25 maj 2018 även lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

(dataskyddslagen). Bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen gäller även vid behandling av personuppgifter som utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av unionsrätten (1 kap. 2 § dataskyddslagen). Europeiska dataskyddsstyrelsen saknar emellertid behörighet inom detta utvidgade tillämpningsområde (prop. 2017/18:105 s. 184). Särskilda undantag från detta utvidgade tillämpningsområde har gjorts för bl.a. lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och lagen (2007:259) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet (1 kap. 3 § dataskyddslagen).

Samtidigt som EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen trädde i kraft upphävdes personuppgiftslagen. Enligt övergångsbestämmelserna till dataskyddslagen ska personuppgiftslagen dock fortsätta att gälla i sådan verksamhet hos Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt som inte omfattas av unionsrätten.

2016 års dataskyddsdirektiv

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (2016 års dataskyddsdirektiv) innehåller särregler för den personuppgiftsbehandling som behöriga myndigheter utför bl.a. i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott samt för att skydda mot, förebygga och förhindra hot mot den allmänna säkerheten.

Direktivet har i huvudsak genomförts genom en ny ramlag, brottsdatalagen (2018:1177). Lagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning, vilket möjliggör avvikande bestämmelser i andra författningar.

Utskottets överväganden

Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten, lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt och lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet samt följdändringar.

Riksdagen avslår motioner om avslag på hela eller delar av propositionen.

Jämför reservation 1 (C), 2 (V), 3 (L), 4 (V) och 5 (V).

Propositionen

Allmänna utgångspunkter för en ny reglering

Regeringen föreslår en ny lag om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten som ersätter lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och en ny lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt som ersätter lagen (2007:260) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet.

De nya lagarna ska vara heltäckande och utformas så att de gäller exklusivt på de områden som anges i respektive lag.

Syftet med de nya lagarna är att säkerställa att Försvarmakten och Försvarets radioanstalt kan behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter i samband med sådan behandling.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten ska gälla vid behandling av personuppgifter i myndighetens verksamhet som rör Sveriges försvar och säkerhet samt internationellt försvars- och säkerhetsarbete. Lagen ska gälla för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Den ska också gälla personuppgifter som ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda rutiner.

Lagen om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt ska gälla behandling av personuppgifter i myndighetens försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet samt informationssäkerhetsverksamhet. Lagen ska gälla för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis

automatiserad. Den ska också gälla personuppgifter som ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda rutiner.

Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt får behandla personuppgifter bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Personuppgifter får inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen behandlades.

Försvarsmakten

Personuppgifter får behandlas i Försvarsmaktens verksamhet om behandlingen är nödvändig för att planera, förbereda och genomföra verksamhet som rör

1. Sveriges försvar och säkerhet eller
2. internationellt försvars- och säkerhetssamarbete.

Försvarsmaktens uppgift att bedriva sådan verksamhet som anges i första stycket ska följa av lag, förordning, kollektivavtal eller annat avtal, eller ett särskilt beslut där regeringen har gett myndigheten i uppdrag att utföra uppgiften.

Personuppgifter får behandlas i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet om det är nödvändigt för att bedriva den verksamhet som anges i lagen om försvarsunderrättelseverksamhet. De personuppgifter som Försvarsmakten har fått tillgång till i sin försvarsunderrättelseverksamhet får fortsätta behandlas i den verksamheten, om det behövs för att fullfölja den. Detta gäller dock endast om inte något annat följer av den nya lagen eller en förordning som har meddelats i anslutning till den lagen.

Personuppgifter får behandlas i Försvarsmaktens militära säkerhetstjänst för att upptäcka, förebygga och avvärja säkerhetshotande verksamhet som riktas mot Försvarsmakten och dess säkerhetsintressen, om det är nödvändigt för att klarlägga verksamhet som innefattar hot mot Sveriges säkerhet eller för att vidta åtgärder som hindrar eller försvårar säkerhetshotande verksamhet. Personuppgifter får behandlas för de angivna ändamålen endast om

1. personuppgifterna är nödvändiga för att kartlägga verksamhet som innefattar brott som kan hota Sveriges säkerhet eller terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller enligt motsvarande äldre föreskrifter
2. personuppgifterna är nödvändiga för att kartlägga underrättelseverksamhet riktad mot Försvarsmakten och dess säkerhetsintressen
3. personuppgifterna är nödvändiga för att kartlägga annan säkerhetshotande verksamhet än som avses i 1 och som innefattar brott eller åsidosättande av skyldigheter i anställning hos Försvarsmakten, och det finns särskilda skäl till att uppgiften ska behandlas
4. personuppgifterna är nödvändiga för att bedöma om en person som har lämnat uppgifter om säkerhetshotande verksamhet är trovärdig

5. personuppgifterna är nödvändiga för att genomföra säkerhetsprovning enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) eller för att utföra en uppgift som rör säkerhetsskydd.

Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår att personuppgifter får behandlas i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet om det är nödvändigt för att bedriva den verksamhet som anges i lagen om försvarsunderrättelseverksamhet och signalspaningslagen. De personuppgifter som Försvarets radioanstalt har fått tillgång till i sin försvarsunderrättelseverksamhet får även fortsätta behandlas i den verksamheten, om det behövs för att fullgöra den. Detta gäller dock endast om inte något annat följer av den nya lagen eller en förordning som har meddelats i anslutning till lagen. Personuppgifter som Försvarets radioanstalt behandlar i försvarsunderrättelseverksamheten får myndigheten även behandla om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. i verksamhet hos berörda myndigheter som avses i 2 § lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet
2. med anledning av samarbete med andra länder och internationella organisationer enligt lagen om försvarsunderrättelseverksamhet och signalspaningslagen
3. i Försvarets radioanstalts utvecklingsverksamhet för det ändamål som gäller för den verksamheten
4. i Försvarets radioanstalts informationssäkerhetsverksamhet för det ändamål som gäller för den verksamheten
5. för att biträda andra myndigheter i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall.

Försvarets radioanstalt får i utvecklingsverksamheten behandla personuppgifter om det är nödvändigt för försvarsunderrättelseverksamheten för att

1. följa förändringar i signalmiljön i omvärlden, den tekniska utvecklingen och signalskyddet
2. fortlöpande utveckla den teknik och metodik som behövs för att bedriva verksamheten.

Personuppgifter som behandlas i Försvarets radioanstalts utvecklingsverksamhet får myndigheten även behandla om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. med anledning av samverkan med annan i fråga om utvecklingsverksamhet
2. med anledning av samarbete om utvecklingsverksamhet med utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst enligt signalspaningslagen
3. i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet för det ändamål som gäller för den verksamheten

4. i Försvarets radioanstalts informationssäkerhetsverksamhet för det ändamål som gäller för den verksamheten
5. för att biträda andra myndigheter i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall.

Enligt regeringens förslag får personuppgifter behandlas i Försvarets radioanstalts informationssäkerhetsverksamhet om det är nödvändigt för att kunna skydda den egna myndigheten eller för att kunna stödja andra verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Uppgiften att lämna stöd till andra verksamheter ska följa av lag eller förordning eller beslut av regeringen i ett enskilt fall. Personuppgifter som behandlas i Försvarets radioanstalts informationssäkerhetsverksamhet får myndigheten även behandla om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. i verksamhet hos den som tar emot informationssäkerhetsuppgifter
2. med anledning av samverkan med andra som verkar på informationssäkerhetsområdet såväl inom som utom landet i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall
3. i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet när det gäller att kartlägga allvarliga yttre hot mot samhällets infrastruktur och främmande underrättelseverksamhet mot svenska intressen
4. i Försvarets radioanstalts utvecklingsverksamhet för det ändamål som gäller för den verksamheten.

Behandlingen av personuppgifter

Personuppgifter ska enligt propositionen behandlas författningsenligt och på ett korrekt sätt. De personuppgifter som behandlas ska vara riktiga och, om det är nödvändigt, uppdaterade. Personuppgifter som behandlas ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen. Uppgifter som beskriver en persons utseende ska utformas på ett objektivt sätt med respekt för människovärdet. Fler personuppgifter får inte behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning får inte behandlas. Om personuppgifter behandlas får de dock kompletteras med sådana uppgifter när det är absolut nödvändigt för ändamålen med behandlingen.

Biometriska uppgifter får behandlas om det är absolut nödvändigt för ändamålen med behandlingen.

Genetiska uppgifter får inte behandlas.

Vid sökning får personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning användas som

sökbegrepp om det är absolut nödvändigt för ändamålen med behandlingen. Detsamma gäller biometriska uppgifter.

Uppgifter om personnummer eller samordningsnummer får enligt regeringen behandlas bara när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålen med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl.

Försvarmakten får behandla andra känsliga personuppgifter än genetiska uppgifter samt personnummer och samordningsnummer, om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller har offentliggjort personuppgifterna på ett tydligt sätt. Försvarets radioanstalt får behandla andra känsliga personuppgifter än genetiska uppgifter samt personnummer och samordningsnummer, om den registrerade har offentliggjort personuppgifterna på ett tydligt sätt.

Informationsutbyte

Elektronisk informationsöverföring på annat sätt än direktåtkomst

Försvarmakten ska enligt propositionen få lämna ut personuppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst, om det inte är olämpligt. Regeringen kan meddela föreskrifter som begränsar denna möjlighet. Försvarets radioanstalt ska få lämna ut personuppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst, om regeringen har meddelat föreskrifter eller beslutat om det i ett enskilt fall.

Direktåtkomst

Direktåtkomst för svenska myndigheter

Regeringen föreslår att Säkerhetspolisen och Försvarets radioanstalt ska få medges direktåtkomst hos Försvarmakten till personuppgifter som utgör bearbetningsunderlag och analysresultat inom försvarsunderrättelseverksamheten och som finns i uppgiftssamlingar.

Även Totalförsvarets plikt- och prövningsverk ska få medges direktåtkomst hos Försvarmakten, och det gäller personuppgifter som rör totalförsvarspliktiga och Försvarmaktens krigsorganisation och som har gjorts gemensamt tillgängliga inom Försvarmakten.

Vidare ska Säkerhetspolisen och Försvarmakten få medges direktåtkomst hos Försvarets radioanstalt till personuppgifter som utgör analysresultat inom försvarsunderrättelseverksamheten och som finns i uppgiftssamlingar.

Direktåtkomst för utländska myndigheter och internationella organisationer

Om det behövs för samarbetet mot terrorism eller vid svenskt deltagande i annat internationellt underrättelse- och säkerhetssamarbete ska en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst få medges direktåtkomst hos Försvarmakten till personuppgifter som behandlas i försvarsunderrättelseverksamheten och som finns i uppgiftssamlingar.

Om det behövs för samarbetet mot säkerhetshotande verksamhet som riktas mot Försvarsmakten och dess säkerhetsintressen ska en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst få medges direktåtkomst hos Försvarsmakten till personuppgifter som behandlas i den militära säkerhetstjänsten och som finns i uppgiftssamlingar.

Om det behövs för samarbetet mot terrorism eller för annat internationellt säkerhetssamarbete ska enligt propositionen en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst få medges direktåtkomst hos Försvarets radioanstalt till personuppgifter som behandlas i försvarsunderrättelseverksamheten och som finns i uppgiftssamlingar.

Om det behövs för samarbetet mot it-relaterade hot mot samhällsviktiga system får en utländsk organisation inom informationssäkerhetsområdet medges direktåtkomst hos Försvarets radioanstalt till personuppgifter som behandlas i informationssäkerhetsverksamheten och som finns i uppgiftssamlingar.

Direktåtkomst ska bara få medges i den utsträckning som följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall.

Överföring av personuppgifter till andra länder och internationella organisationer

Försvarsmakten får enligt propositionen föra över personuppgifter till ett annat land eller en internationell organisation endast om sekretess inte hindrar det och det är nödvändigt för att Försvarsmakten ska kunna fullgöra sina uppgifter inom ramen för det internationella försvars- och säkerhetssamarbetet.

Regeringen kan meddela föreskrifter om att överföring får ske även i andra fall om det är nödvändigt för verksamheten vid Försvarsmakten.

Regeringen får också besluta om sådan överföring i ett enskilt fall.

Försvarets radioanstalt får föra över personuppgifter till ett annat land eller en internationell organisation endast om det är nödvändigt för att Försvarets radioanstalt ska kunna fullgöra sina uppgifter inom ramen för det internationella försvarsunderrättelse- och säkerhetssamarbetet och

1. överföringen riktas till en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst, eller ett underrättelse- eller säkerhetsorgan i en internationell organisation
2. sekretess inte hindrar en överföring
3. mottagaren garanterar tillräckligt skydd för personuppgifterna.

Regeringen kan meddela föreskrifter om att överföring får ske även i andra fall än när överföringen riktas till en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst, eller ett underrättelse- eller säkerhetsorgan i en internationell organisation.

Regeringen får också besluta om sådan överföring i ett enskilt fall.

Personuppgiftsansvar m.m.

Personuppgiftsansvarig ska enligt propositionen vara den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med eller medlen för behandlingen av personuppgifter.

Försvarsmakten respektive Försvarets radioanstalt ska vara personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter som myndigheten utför, som utförs under myndighetens ledning eller på dess vägnar.

Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt ska utse ett eller flera dataskyddsombud och anmäla till tillsynsmyndigheten när dataskyddsombud utses och entledigas.

Dataskyddsombud ska ha vissa i lagarna angivna arbetsuppgifter.

Enskildas rättigheter

Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt ska enligt propositionen göra viss information allmänt tillgänglig för den registrerade. Bland annat ska kategorier av ändamål för behandlingen göras tillgängliga. Information som ska göras allmänt tillgänglig ska lämnas utan avgift.

Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt är skyldiga att en gång per kalenderår till den som begär det lämna skriftligt besked om huruvida personuppgifter som rör honom eller henne behandlas. Om sådana uppgifter behandlas ska sökanden få del av dem och få viss skriftlig information om behandlingen. Ett utlämnande behöver inte omfatta personuppgifter som sökanden har tagit del av, om inte han eller hon begär det. Det ska dock framgå av informationen att personuppgifterna i fråga behandlas. Information ska lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes. Om det finns särskilda skäl för det, får information dock lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes. Information som ska lämnas efter begäran från den registrerade ska lämnas utan avgift en gång per kalenderår. Om Försvarsmakten samlar in personuppgifter från den som uppgifterna avser ska myndigheten i samband med det lämna viss information om behandlingen. Informationen ska lämnas utan avgift.

Informationsskyldigheten gäller enligt propositionen inte i den utsträckning sekretess hindrar att uppgifterna lämnas ut.

Om det finns grund för att begränsa informationen ska den personuppgiftsansvarige inte heller vara skyldig att lämna ut skälen för ett beslut om att begränsa informationen eller för ett beslut om en begäran om rättelse, radering eller begränsning av behandlingen.

Rätten att få del av personrelaterad information ska inte gälla personuppgifter i löpande text som inte har fått sin slutliga utformning när begäran gjordes eller som utgör en minnesanteckning eller liknande. Informationsskyldigheten ska dock gälla om uppgifterna

1. har lämnats till tredje part, med undantag för en myndighet som med stöd av författning utövar tillsyn, kontroll eller revision

2. behandlas enbart för statistiska ändamål eller arkivändamål av allmänt intresse
3. har behandlats under längre tid än ett år i löpande text som inte har fått sin slutliga utformning.

Tillsyn till skydd för den personliga integriteten

Den myndighet som regeringen bestämmer ska enligt regeringens förslag utöva tillsyn över Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter enligt de föreslagna lagarna, enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagarna och enligt beslut med stöd av lagarna.

Tillsynsmyndigheten ska när det är motiverat ge råd och stöd till Försvarsmakten respektive Försvarets radioanstalt och personuppgiftsbiträden i frågor som gäller deras skyldigheter enligt lag eller annan författning.

Om tillsynsmyndigheten konstaterar att personuppgifter behandlas i strid med lag eller annan författning, eller att Försvarsmakten eller Försvarets radioanstalt eller ett personuppgiftsbiträde på annat sätt inte fullgör sina skyldigheter, får tillsynsmyndigheten enligt propositionen

1. genom råd, rekommendationer eller påpekanden försöka förmå Försvarsmakten eller Försvarets radioanstalt eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att behandlingen ska bli författningssenlig eller för att fullgöra andra skyldigheter
2. besluta att förelägga Försvarsmakten eller Försvarets radioanstalt eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att behandlingen ska bli författningssenlig eller för att fullgöra andra skyldigheter.

Av ett beslut om föreläggande ska det framgå när föreläggandet senast ska ha följts, och om det är lämpligt, vilka åtgärder som ska vidtas.

Ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Det ska enligt propositionen framgå av signalspaningslagen att Försvarets radioanstalt under vissa villkor får bedriva signalspaning om det är nödvändigt inom ramen för myndighetens internationella samarbete i försvarsunderrättelseverksamheten.

Regeringen ska bestämma inriktningen av sådan signalspaning som bedrivs inom ramen för signalspaningsmyndighetens internationella samarbete i försvarsunderrättelseverksamheten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att de nya lagarna och övriga lagändringar ska träda i kraft den 1 januari 2022.

Genom de nya lagarna upphävs lagen om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst

och lagen om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet.

Pågående arbete

Översyn av signalspaningslagen

I regeringens proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 s. 155 (bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:135,136) redovisades att en särskild utredare under perioden 2021–2025 bör ges i uppdrag att göra en översyn av lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Där anges att i översynen bör ingå bl.a. frågan om rätten att inrikta signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Regeringen avsåg att återkomma i frågan.

Utskottet redovisade i betänkande 2020/21:FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet att när det gäller integritetsfrågor har försvarsutskottet flera gånger framhållit att det framöver kan uppstå behov av fördjupade uppföljningar av signalspaningslagens konsekvenser för den personliga integriteten (t.ex. bet. 2019/20:FöU5). Detta har även regeringen bedömt att det kan finnas behov av framöver (se t.ex. skr. 2017/18:70). Utskottet har delat regeringens bedömning att det skulle vara befogat att inom några år genomföra en fördjupad uppföljning av lagstiftningens konsekvenser och betonade att en uppföljning kunde användas som ett viktigt instrument i den ständigt pågående process som syftar till att värna den personliga integriteten vid signalspaning och även till att garantera en fungerande granskningsverksamhet. Utskottet anförde vidare att utskottet har lagt stor vikt vid att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagar och förordningar. I fråga om möjligheten att ge Inspektionen för strategiska produkter rätt att inrikta signalspaning från Försvarets radioanstalt gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen i mars 2018 om att frågan bör ses över (bet. 2017/18:FöU5, rskr. 2017/18:178–179).

Motionerna

Avslag på propositionen

Centerpartiet yrkar i kommittémotion 2021/22:1154 av Daniel Bäckström m.fl. att riksdagen bör avslå propositionen. Enligt motionen fälldes den svenska signalspaningslagen i maj 2021 av Europadomstolen som konstaterade att lagen står i strid med Europakonventionens artikel 8, bl.a. på grund av att lagen inte tillförsäkrar tillräckligt skydd för den personliga integriteten när Sverige delar med sig av data till andra stater. Därtill ansåg domstolen att skyddet för organisationers och företags kommunikation är otillräcklig och att det saknas effektiv kontroll av Försvarets radioanstalts verksamhet. Motionärerna anser inte att regeringen i den nu aktuella propositionen i tillräcklig omfattning har återkommit med hur de avser stärka

integritetsskyddet i ljuset av Europadomstolens dom. Ytterligare analyser kring behov, metoder, gränsdragningar, risker och integritetsskydd behövs göras, förslagsvis i den översyn av signalspaningslagen som annonserades i totalförsvarspropositionen.

Ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Enligt kommittémotion 2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 3 bör riksdagen avslå propositionen i den del som handlar om ändring i signalspaningslagen. I motionen anförs att enligt regeringens förslag får Signalspaningsmyndigheten bedriva signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet som inte behöver vara riktad mot Sverige eller röra svenska intressen. Att dela information med utländska myndigheter i hopp om att få något tillbaka lämnar enligt motionärerna Sverige i en sårbar situation.

Allan Widman m.fl. (L) yrkar i kommittémotion 2021/22:1011 att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 1 § signalspaningslagen. Enligt motionären har möjligheter för Försvarets radioanstalt att bedriva signalspaning på olika sätt hittills varit kopplade till hot mot svensk säkerhet eller svenska säkerhetsintressen. I propositionen föreslås en ändring som inte längre kräver en koppling till svensk säkerhet eller svenska säkerhetsintressen. Motionärerna motsätter sig att signalspaning får användas när det gäller företeelser som inte riktas mot Sverige eller rör svenska intressen.

Direktåtkomst i vissa fall till personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt.

I kommittémotion 2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att propositionen avslås i den del som handlar om att utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten. I yrkande 2 föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om att utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst ska medges direktåtkomst till personuppgifter i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt.

Åtgärderna i den föreslagna lagstiftningen när det gäller andra länders direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarmakten respektive Försvarets radioanstalt är enligt motionärerna inte proportionella i förhållande till inskränkningarna av den personliga integriteten.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet har i sitt yttrande till utskottet uttalat sig om propositionen och frågor om utländska aktörers direktåtkomst till personuppgifter hos Försvarmakten och Försvarets radioanstalt och utökade

möjligheter för Försvarets radioanstalt att bedriva signalspaning samt de invändningar mot dessa förslag som framförts i motioner.

Konstitutionsutskottet har konstaterat att regeringen bemöter remissinstansernas synpunkter när det gäller förslaget om direktåtkomst och redogör för sina överväganden när det gäller förslagets konsekvenser för den personliga integriteten och den avvägning som har gjorts mellan integritetsskyddsintresset och de starka försvars- och säkerhetsintressen som motiverar att berörda myndigheter ska kunna delta på ett effektivt sätt i det internationella samarbetet.

När det gäller regeringens förslag att ge Försvarets radioanstalt utökade möjligheter till signalspaning inom ramen för myndighetens internationella samarbete i försvarsunderrättelseverksamheten har konstitutionsutskottet uttalat att det övergripande syftet med förslaget är att säkerställa att Sverige får del av sådan information som är nödvändig för svenska underrättelse- och säkerhetsintressen.

Konstitutionsutskottet har redovisat att Europadomstolen har påtalat brister i den svenska regleringen av signalspaning. Utskottet har i yttrandet förutsatt att regeringen i den kommande översynen av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet kommer att lägga fram förslag för att åtgärda de brister som domstolen har identifierat och även uttalat att särskilt vikten av en kontinuerlig och stark parlamentarisk insyn och en effektiv efterhandskontroll bör framhållas. Utifrån de utgångspunkter som konstitutionsutskottet haft att beakta och den ovan redovisade avgränsningen har utskottet inte sett något hinder mot att propositionen bifalls.

(Se yttrande 2021/22:KU2y i bilaga 3.)

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför skärper utvecklingen i Sverige och i omvärlden kraven på Sveriges förmåga att värna sin säkerhet. Detta gäller inte minst på området försvarsunderrättelseverksamhet, där internationell samverkan i många fall är helt nödvändig för att Försvarmakten och Försvarets radioanstalt ska kunna lösa sina uppgifter.

Som anförts finns det bestämmelser i lagförslagen som ger Försvarmakten och Försvarets radioanstalt möjlighet att om det behövs för samarbetet mot terrorism eller vid svenskt deltagande i annat internationellt underrättelse- och säkerhetssamarbete, i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall, ge en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst direktåtkomst till personuppgifter som finns i uppgiftssamlingar. Försvarets radioanstalt kan i samma utsträckning medge en utländsk organisation inom informationssäkerhetsområdet direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i informationssäkerhetsverksamheten om det behövs för samarbetet mot it-relaterade hot mot samhällsviktiga system. Utskottet vill i likhet med regeringen framhålla att det internationella samarbetet inom försvars- och säkerhetsområdet har ökat och

att den tekniska utvecklingen har lett till att en nödvändig skyddsnivå för den utlämnande myndighetens system och personuppgifter, vilken tidigare har ansetts svår att uppnå, numera är möjlig att säkerställa. I fall där samarbete i hög grad förutsätter skyndsamhet, och i de fall där samarbetet syftar till att gemensamt följa ett skeende, är det i vissa fall nödvändigt att inom ramen för samarbetet tillgängliggöra information genom direktåtkomst. Enligt regeringen kan en sådan situation exempelvis uppstå inför ett förmodat förestående terroråd.

När det gäller förslaget om möjligheter för Försvarmakten och Försvarets radioanstalt att överföra personuppgifter till andra länder och internationella organisationer konstaterar utskottet i likhet med konstitutionsutskottet att regeringen bemöter remissinstansernas synpunkter och redogör för sina överväganden när det gäller förslagets konsekvenser för den personliga integriteten. Regeringen redogör även för den avvägning som har gjorts mellan integritetsskyddsintresset och de starka försvars- och säkerhetsintressen som motiverar att berörda myndigheter ska kunna delta på ett effektivt sätt i det internationella samarbetet. Utskottet har i likhet med konstitutionsutskottet inga invändningar mot vad regeringen anför i den delen.

När det gäller förslaget om ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet instämmer utskottet i vad regeringen anför om att internationella samarbeten inom underrättelseområdet är av grundläggande betydelse för svensk underrättelseförmåga och av avgörande betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik och i övrigt vid kartläggning av yttre hot mot landet. För att säkerställa att Sverige ska kunna få del av sådan information som landet behöver är det för Försvarets radioanstalt nödvändigt att upprätthålla samarbeten om såväl inhämtning, bearbetning, analys och teknik som utbyte av underrättelser. Ett fungerande och effektivt internationellt samarbete är en förutsättning för att Försvarets radioanstalt på ett fullgott sätt ska kunna tillgodose det underrättelsebehov som finns hos regeringen och övriga inriktande myndigheter.

Europadomstolens dom den 25 maj 2021 framhåller att den svenska lagstiftningen innehåller tydliga regler när det gäller vilka syften som kan rättfärdiga signalspaning samt hur förfarandet går till. Däremot identifierar domstolen brister i några avseenden, bl.a. när det gäller möjligheterna till en effektiv efterhandskontroll som ska utföras på begäran av en enskild. Sverige har förbundit sig att rätta sig efter Europadomstolens domar i de mål där Sverige är part. Regeringen framhåller att ett analysarbete kring avgörandet har inletts inom Regeringskansliet. Regeringen anför vidare att den i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 har aviserat att en särskild utredare bör ges i uppdrag att under perioden 2021–2025 göra en översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. I översynen bör bl.a. frågan om behovet av åtgärder i övrigt med anledning av Europadomstolens avgörande ingå (jfr prop. 2020/21:30 s. 155). Utskottet konstaterar i likhet med konstitutionsutskottet att regeringen har behandlat Europadomstolens synpunkter i propositionen och i övrigt hänvisat till att det i den kommande

översynen av signalspaningslagen bör ingå att överväga behovet av åtgärder i övrigt med anledning av domen. Utskottet förutsätter att regeringen i den kommande översynen kommer att lägga fram förslag för att åtgärda de brister som Europadomstolen har identifierat. Utskottet vill i likhet med konstitutionsutskottet särskilt framhålla vikten av en kontinuerlig och stark parlamentarisk insyn och en effektiv efterhandskontroll.

Utskottet konstaterar i likhet med regeringen att de effektiviseringar som lagförslagen bedöms medföra vid behandling av personuppgifter inom försvarsunderrättelseverksamheten och den militära säkerhetstjänsten, t.ex. när det gäller möjligheter till direktåtkomst, kan innebära ett visst ytterligare intrång i den enskildes personliga integritet. Integritetsintrånget måste dock vägas mot de starka försvars- och säkerhetsintressen som gör sig gällande och som motiverar behovet av en effektiv verksamhet på de områden som de föreslagna lagarna omfattar. Den omfattande tillsyn och krav på granskning som redan gäller och fortsatt ska gälla för den behandling av personuppgifter som den föreslagna lagstiftningen omfattar är av stor betydelse för tillvaratagandet av den enskildes integritetsskydd. Motsvarande gäller för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhetens kontroll av signalspaningen i försvarsunderrättelseverksamhet. Utskottet delar regeringens uppfattning att konsekvenserna för den enskildes integritet får anses vara acceptabla och ser därmed i likhet med konstitutionsutskottet inte något hinder mot att propositionen bifalls.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens samtliga lagförslag med de skäl som regeringen anför och avstyrker motionerna 2021/22:1011 (L), 2021/22:1154 (C), 2021/22:922 (V) yrkandena 1–3.

Översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en översyn av signalspaningslagen, om särredovisning av det internationella samarbetet i regeringens årliga skrivelse om uppföljning och granskning av signalspaningen i försvarsunderrättelseverksamheten, om bred myndighetssamverkan samt om kontroll av, insyn i och syftet med underrättelseverksamheten.

Jämför reservation 6 (M, KD), 7 (M, KD, L), 8 (V) och 9 (M).

Motionerna

Översyn av signalspaningslagen

Pål Jonson m.fl. (M, KD) anför i kommittémotion 2021/22:983 yrkande 2 att integritetsfrågorna särskilt bör beaktas i den kommande översynen av

signalspaningslagen. Integritetsfrågorna generellt och de som är kopplade till det internationella samarbetet specifikt måste bli en viktig del av översynen. Motionärerna framhåller i yrkande 3 att översynen bör påbörjas skyndsamt.

I fråga om att möjliggöra mer omfattande signalspaning framhåller Pål Jonson m.fl. (M) i kommittémotion 2021/22:3640 yrkande 2 att en översyn av signalspaningslagen bör avse frågorna om i vilken omfattning signalspaning ska kunna bedrivas och vilka aktörer som bör ha rätt att kunna inrikta signalspaningen. Även möjligheten att kunna signalspana även om både avsändare och mottagare befinner sig i Sverige bör ses över för att kunna identifiera allvarliga yttre hot mot Sveriges säkerhet.

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) redovisar i kommittémotion 2021/22:3908 yrkande 31 att de senaste åren har förändringar gjorts i olika steg i lagen om signalspaning och listan över vilka aktörer som kan inrikta signalspaning har utökats. Motionärerna anser att det nu behövs ett helhetsgrepp om vilka aktörer som framöver ska ha rätt att kunna inrikta signalspaning. Motionärerna framhåller i motionens yrkande 32 att behoven bör anpassas till rådande säkerhetsläge och eventuella brister bör hanteras. Regeringen bör tillsätta en utredning som analyserar behoven av utlandsunderrättelser för att ge regeringen bästa möjliga underlag i dessa frågor. I utredningsdirektiven bör också principen om maktindelning ingå.

Granskning och kontroll av underrättelseverksamheten

I kommittémotion 2021/22:983 av Pål Jonson m.fl. (M, KD) yrkande 1 föreslås att granskningen av det internationella samarbetet i försvarsunderrättelseverksamheten tydligt bör särredovisas i den årliga regeringsskrivelsen om integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. I samband med att skrivelsen behandlas i försvarsutskottet har riksdagspartierna möjlighet att ta del av den granskning som utförs av Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten.

I kommittémotion 2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 4 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på hur den parlamentariska kontrollen av och insynen i underrättelseverksamheten ska öka. Riksdagen och regeringen bör utveckla sin samverkan i frågor om Försvarets radioanstalt och underrättelseverksamhet.

Myndighetssamverkan m.m.

I fråga om en bred myndighetssamverkan anför Pål Jonson m.fl. (M) i kommittémotion 2021/22:3640 yrkande 9 att de svenska underrättelsemyndigheterna – Säkerhetspolisen (Säpo), Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) och Försvarets radioanstalt (FRA) – har ett särskilt ansvar för att identifiera hot mot Sveriges säkerhet. Det är centralt att informationsutbytet dem emellan fungerar men det är lika viktigt att relevant information som fångas upp av andra myndigheter också kommer underrättelsemyndigheterna

till del. Ett nationellt säkerhetsråd bör ha en samordnande funktion för att vid behov kunna aktivera breda och myndighetsgemensamma aktioner mot säkerhetshot i Sverige.

I kommittémotion 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 44 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att syftet med underrättelseverksamhet är att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen samt Sveriges frihet och oberoende. Enligt motionens yrkande 45 bör vi ha en effektiv underrättelseverksamhet som är tydligt reglerad, avgränsad och ändamålsenlig för att avslöja och motverka destabiliserande verksamhet från främmande makt och hot från terrorister.

Pågående arbete

Regeringens årliga skrivelse Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Vid riksdagens slutbehandling av regeringens proposition En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet (prop. 2006/07:63, bet. 2007/08:FöU15, rskr. 2007/08:266) tillkännagav riksdagen för regeringen det som försvarskommittén hade anfört om ytterligare rättssäkerhets- och kontrollmekanismer. Riksdagen anförde bl.a. att regeringen en gång om året ska redovisa den granskning av verksamheten som bedrivits enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. I enlighet med riksdagens tillkännagivande lämnade regeringen förra året regeringens skrivelse 2020/21:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (bet. 2020/21:FöU5).

Utskottet anförde bl.a. att när det gäller integritetsfrågor har försvarsutskottet flera gånger framhållit att det framöver kan uppstå behov av fördjupade uppföljningar av signalspaningslagens konsekvenser för den personliga integriteten (t.ex. i bet. 2019/20:FöU5). Detta har även regeringen bedömt att det kan finnas behov av framöver (se t.ex. skr. 2017/18:70). Utskottet har delat regeringens bedömning att det skulle vara befogat att inom några år genomföra en fördjupad uppföljning av lagstiftningens konsekvenser och betonade att en uppföljning kunde användas som ett viktigt instrument i den ständigt pågående process som syftar till att värna den personliga integriteten vid signalspaning och även till att garantera en fungerande granskningsverksamhet. Utskottet har lagt stor vikt vid att systemet för att värna den personliga integriteten vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet fungerar på det sätt som avsetts i lagar och förordningar.

Utskottet delade regeringens bedömning att den bredare hotbilden mot Sverige medför behov av att stärka samverkan mellan säkerhets- och underrättelsetjänsterna för att säkerställa en god gemensam lägesuppfattning över hela hotskalan. Utskottet avstyrkte en motion om behovet av ett helhetsgrepp på organisationen hos de svenska underrättelsemyndigheterna och deras samarbete med andra myndigheter för att förbättra möjligheten att fånga upp hot mot Sveriges säkerhet och frågan om behovet av en

samordnande funktion, ett nationellt säkerhetsråd, för att vid behov kunna aktivera breda och myndighetsgemensamma aktioner mot säkerhetshot i Sverige.

Totalförsvaret 2021–2025

Försvarsutskottet redovisade i betänkande Totalförsvaret 2020/21:F6U4 bl.a. att regeringen i totalförsvarspropositionen beskriver att utvecklingen av defensiv och offensiv cyberförsvarsförmåga bygger på tre samverkande delar: kunskap om hoten, skyddsåtgärder och motåtgärder. I likhet med regeringen framhöll utskottet att det i sin tur kräver en stark säkerhetstjänst och försvarsunderrättelseförmåga för att kunna förebygga och identifiera hotande verksamhet, god förmåga att upptäcka, varna för och hantera intrång och angrepp, samt ett starkt skydd av de mest skyddsvärda verksamheterna i samhället. Samarbetet mellan Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten och Säkerhetspolisen har ett betydande värde för utvecklat skydd för de mest skyddsvärda verksamheterna i Sverige mot de allvarligaste hoten. Utskottet delade också regeringens och Försvarsberedningens bedömning att en nära samverkan mellan Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt är nödvändig för att utveckla och behålla förmågan över tid.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionärernas begäran om en översyn av signalspaningslagen m.m. vill utskottet åter hänvisa till att regeringen har aviserat att en särskild utredare under perioden 2021–2025 bör ges i uppdrag att göra en översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet och att frågan om behovet av åtgärder i övrigt med anledning av Europadomstolens avgörande bör ingå i översynen. Utskottet har som framgår av föregående avsnitt framhållit att vikten av en kontinuerlig och stark parlamentarisk insyn och en effektiv efterhandskontroll bör beaktas i översynen.

Utskottet vill vidare påminna om att utskottet och regeringen tidigare i den årliga skrivelsen om Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet har redovisat att det skulle vara befogat att inom några år genomföra en fördjupad uppföljning av lagstiftningens konsekvenser och betonat att en uppföljning kunde användas som ett viktigt instrument i den ständigt pågående process som syftar till att värna den personliga integriteten vid signalspaning och även till att garantera en fungerande granskningsverksamhet.

Härutöver vill utskottet hänvisa till det arbete som pågår och till vad utskottet tidigare anfört när det gäller behovet av myndighetssamverkan.

Det anförda innebär att motionerna 2021/22:983 (M, KD) yrkandena 2 och 3, 2021/22:3640 (M) yrkande 2 och 2021/22:3908 (KD) yrkandena 31 och 32 avstyrks av utskottet i den mån de inte blivit tillgodosedda av vad som anförts. Detsamma gäller motionerna 2021/22:983 (M, KD) yrkande 1, 2021/22:922

(V) yrkande 4 och 2021/22:3640 (M) yrkande 9. Även motion 2021/22:4197 (MP) yrkandena 44 och 45 avstyrks av utskottet.

Reservationer

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (C)

av Linda Modig (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:1154 av Daniel Bäckström m.fl. (C).

Ställningstagande

I maj 2021 fälldes den svenska signalspaningslagen av Europadomstolen som konstaterade att lagen står i strid med Europakonventionens artikel 8, bl.a. på grund av att lagen inte tillförsäkrar tillräckligt skydd för den personliga integriteten när Sverige delar med sig av data till andra stater. Jag anser inte att regeringen i tillräcklig omfattning har återkommit med hur den avser att stärka integritetsskyddet i ljuset av Europadomstolens dom.

Enligt min uppfattning är förslagen för långtgående och ytterligare analyser kring behov, metoder, gränsdragningar, risker och integritetsskydd behöver göras, förslagsvis i den översyn av signaspaningslagen som annonserades i totalförsvarspropositionen.

Det är viktigt att lagens tillämpningsområde inte utökas när det gäller tillgången till och delningen av personuppgifter innan en noggrann analys av nödvändiga åtgärder i ljuset av Europadomstolens dom har vidtagits.

2. Lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 2 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår proposition 2020/21:224 punkt 3 och motion
2021/22:1011 av Allan Widman m.fl. (L).

Ställningstagande

Jag motsätter mig regeringens förslag om att det i signalspaningslagen ska föras in en ny bestämmelse som innebär att de företeelser för vilka signalspaningsmyndigheten enligt lagen får bedriva signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet inte behöver vara riktad mot Sverige eller röra svenska intressen. Jag ser risker med att Sverige genom Försvarets radioanstalt ska kunna bedriva underrättelseverksamhet mot ett land för ett annat lands räkning utan att det finns ett omedelbart svenskt intresse för denna underrättelseverksamhet. Att dela information med utländska myndigheter i hopp om att få något tillbaka lämnar Sverige i en sårbar situation och är därtill inte det mest effektiva sättet att bygga säkra och stabila internationella samarbeten när det gäller försvarsunderrättelseverksamhet. Dessutom är det en fråga om länders, och i förlängningen Sveriges, oberoende.

3. Lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 2 (L)

av Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet i de delar det avser 1 § och antar lagförslaget i övrigt.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:1011 av Allan Widman m.fl. (L),
bifaller delvis proposition 2020/21:224 punkt 3 och avslår motion
2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Försvarets radioanstalts (FRA) möjligheter att bedriva signalspaning har hittills på olika sätt varit kopplade till hot mot svensk säkerhet eller svenska säkerhetsintressen. Dessa begränsningar framstår som naturliga ur ett integritetsskyddsperspektiv och garanterar samtidigt att de resurser som anslås till verksamheten kommer till rikets nytta. Det är regeringen som beslutar om vilka länder som Sverige kan bedriva underrättelsesamarbete med, men såväl allmänheten som riksdagen saknar insyn i vilka länder detta gäller. Men rimligtvis förekommer s.k. tjänster och gentjänster redan i dag när svenska säkerhetsintressen kräver det.

Jag ställer mig bakom att utländska myndigheter kan få direktåtkomst till personuppgifter i uppgiftssamlingar som är upprättade av Försvarets radioanstalt. Det är säkert nödvändigt inom ramen för ett effektivt underrättelsesamarbete. Jag motsätter mig emellertid att signalspaning får

användas när det gäller företeelser som inte riktas mot Sverige eller rör svenska intressen.

4. Direktåtkomst i vissa fall till personuppgifter vid Försvarsmakten, punkt 3 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten i de delar det avser 3 kap. 4 och 5 §§.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 1 och avslår proposition 2020/21:224 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Jag vänder mig emot att andra länder ska kunna ges direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarsmakten. Jag anser att inskränkningarna av den personliga integriteten är alltför stora för att förslaget ska kunna rättfärdigas. I propositionen beskriver regeringen att i de fall där samarbete i hög grad förutsätter skyndsamhet och när samarbete syftar till att gemensamt följa ett skeende är det i vissa fall nödvändigt att inom ramen för samarbetet tillgängliggöra information genom direktåtkomst. Vidare ges exemplet att en sådan situation av skyndsamhet kan vara ett förmodat förestående terrordåd. Jag anser att åtgärderna i den föreslagna lagstiftningen som gäller andra länders direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarsmakten inte är proportionella i förhållande till inskränkningarna av den personliga integriteten.

5. Direktåtkomst i vissa fall till personuppgifter vid Försvarets radioanstalt, punkt 4 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt i de delar det avser 3 kap. 3 och 4 §§.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 2 och

avslår proposition 2020/21:224 punkt 2 i denna del.

Ställningstagande

Jag vänder mig emot att andra länder ska kunna ges direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarets radioanstalt. Jag anser att inskränkningarna av den personliga integriteten är alltför stora för att förslaget ska kunna rättfärdigas. I propositionen beskriver regeringen att i de fall där samarbete i hög grad förutsätter skyndsamhet och när samarbete syftar till att gemensamt följa ett skeende är det i vissa fall nödvändigt att inom ramen för samarbetet tillgängliggöra information genom direktåtkomst. Vidare ges exemplet att en sådan situation av skyndsamhet kan vara ett förmodat förestående terroråd. Jag anser att åtgärderna i den föreslagna lagstiftningen som gäller andra länders direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarets radioanstalt inte är proportionella i förhållande till inskränkningarna av den personliga integriteten.

6. Översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, punkt 6 (M, KD)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Mikael Oscarsson (KD) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:983 av Pål Jonson m.fl. (M, KD) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 31 och 32.

Ställningstagande

Signalspaningslagen är nu mer än tio år gammal. Även om lagstiftningen sedan dess har genomgått vissa förändringar finns nu skäl att göra en bred översyn. Den ökade digitaliseringen har medfört större risker och sårbarheter inom cyberarenan och det förekommer omfattande informationsoperationer av främmande makt. Nya aktörer har tillkommit. Integritetsfrågorna generellt och de som är kopplade till det internationella samarbetet specifikt måste bli en viktig del av den kommande översynen av signalspaningslagen. Vidare är det viktigt att helhetsöversynen av signalspaningslagen påbörjas skyndsamt med tanke på det försämrade omvärldsläget. Signalspaning är ett av de viktigare

verktygen för svensk säkerhets- och underrättelsetjänst och ytterst något som stärker svensk säkerhet i en orolig omvärld.

Signalspaningen omgärdas i dag av ett gediget granskningssystem. Kontroller görs regelbundet av olika aspekter av verksamheten och att den följer regelverket. Vi vill se en helhetsöversyn av signalspaningslagen. En sådan översyn bör bl.a. inkludera frågorna om i vilken omfattning signalspaning ska kunna bedrivas och vilka aktörer som bör ha rätt att kunna inrikta signalspaningen.

Behovet av specifikt militär och polisiär underrättelseinhämtning kommer alltid att finnas och måste hanteras av personal med god kunskap inom dessa sakområden. De senaste åren har förändringar gjorts i olika steg i lagen om signalspaning och listan över vilka aktörer som kan inrikta signalspaning har utökats. Vi anser att det nu behövs ett helhetsgrepp om vilka aktörer som framöver ska ha rätt att kunna inrikta signalspaning. Behoven bör anpassas till rådande säkerhetsläge och eventuella brister bör hanteras. En utredning bör tillsättas som analyserar de behov av utlandsunderrättelser som krävs för att ge regeringen bästa möjliga underlag i dessa frågor.

7. Granskning och kontroll av underrättelseverksamheten, punkt 7 (M, KD, L)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:983 av Pål Jonson m.fl. (M, KD) yrkande 1 och avslår motion

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Säkerhetsläget såväl i Sveriges närområde som globalt fortsätter att försämrats. Traditionella militära hot existerar parallellt med hybridhot som cyberattacker, desinformation och ekonomisk påverkan. Det internationella försvarsunderrättelsesamarbetet är avgörande för Sveriges säkerhet.

Vi anser att det är viktigt att det internationella samarbetet i försvarsunderrättelseverksamheten följs upp särskilt noga. Varje år redovisar regeringen en skrivelse om Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet för riksdagen. I skrivelsen redovisas den granskning som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten har gjort av signalspaningen

under det gångna året och huruvida den har följt gällande lagstiftning. I samband med att skrivelsen behandlas i försvarsutskottet har riksdagspartierna möjlighet att ta del av Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhetens granskning samt att lägga följdmotioner med tilläggsförslag. Även det internationella samarbetet kommer i framtiden att bli en del av denna granskning. Vi vill därför att granskningen av det internationella samarbetet i försvarsunderrättelseverksamheten tydligt särredovisas framgent i skrivelsen.

8. Granskning och kontroll av underrättelseverksamheten, punkt 7 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motion
2021/22:983 av Pål Jonson m.fl. (M, KD) yrkande 1.

Ställningstagande

För att ha en god förståelse av Försvarets radioanstalts arbete krävs det att riksdagen är väl informerad om dess verksamhet. Det är viktigt att riksdagen får insyn och fullgod information för att demokratiska beslut ska kunna fattas om signalspaningsmyndigheten och dess verksamhet. Jag anser att en tydligare balans mellan myndighetens sekretess och riksdagens insyn bör utstakas. Riksdagen och regeringen bör utveckla sin samverkan om Försvarets radioanstalt och underrättelseverksamhet. Regeringen bör återkomma med förslag på hur den parlamentariska kontrollen och insynen ska öka när det gäller underrättelseverksamhet.

9. Myndighetssamverkan, punkt 8 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

De svenska underrättelsemyndigheterna – Säpo, Must och FRA – har ett särskilt ansvar för att identifiera hot mot Sveriges säkerhet. Det är centralt att informationsutbytet dem emellan fungerar så att alla relevanta pusselbitar kan analyseras. Lika viktigt är det att relevant information som fångas upp av andra myndigheter också kommer underrättelsemyndigheterna till del. Det kan handla om transaktioner som används för att finansiera verksamhet som undergräver Sveriges säkerhet eller om utländska medborgare som kommer till Sverige i syfte att t.ex. spionera eller sabotera. För att identifiera sådana risker har myndigheter som Finansinspektionen, Lantmäteriet, Skatteverket och Migrationsverket viktiga roller att fylla.

Medvetenheten om säkerhetshot och förmågan att upptäcka dem måste höjas hos svenska myndigheter. Det behövs en samlad strategi för att genomföra detta. Vi anser att det bör tas ett helhetsgrepp på organisationen hos de svenska underrättelsemyndigheterna samt deras samarbete med andra myndigheter för att förbättra möjligheten att fånga upp hot mot Sveriges säkerhet. Det behövs en samordnande funktion för att vid behov kunna aktivera breda och myndighetsgemensamma aktioner mot säkerhetshot i Sverige.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:224 Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsdatalagen (2018:1177).

Följdmotionerna

2021/22:922 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår proposition 2020/21:224 i den del som handlar om att utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten.
2. Riksdagen avslår proposition 2020/21:224 i den del som handlar om att utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt.
3. Riksdagen avslår proposition 2020/21:224 i den del som handlar om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur den parlamentariska kontrollen och insynen ska öka i fråga om underrättelseverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:983 av Pål Jonson m.fl. (M, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild redovisning i skrivelse 70 av det internationella samarbetet i

- försvarsunderrättelseverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt beakta integritetsfrågorna i den kommande helhetsöversynen av signalspaningslagen och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att helhetsöversynen av signalspaningslagen ska påbörjas skyndsamt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1011 av Allan Widman m.fl. (L):

Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 1 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

2021/22:1154 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

Riksdagen avslår proposition 2020/21:224 Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra mer omfattande signalspaning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred myndighetssamverkan och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning som analyserar tillgången till utlandsunderrättelser och om underrättelsetjänststrukturen bör förändras eller ej och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att syftet med underrättelseverksamhet är att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen samt Sveriges frihet och oberoende och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha en effektiv underrättelseverksamhet som är tydligt reglerad, avgränsad

och ändamålsenlig för att avslöja och motverka destabiliserande verksamhet från främmande makt och hot från terrorister, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2**Regeringens lagförslag****1 Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten**

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser**Syftet med lagen**

1 § Syftet med denna lag är att säkerställa att Försvarsmakten kan behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter i samband med sådan behandling.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller vid Försvarsmaktens behandling av personuppgifter i verksamhet som rör Sveriges försvar och säkerhet samt internationellt försvars- och säkerhetssamarbete.

3 § Lagen gäller vid sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Den gäller också personuppgifter som ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

4 § Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller inte Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och inte heller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Ord och uttryck i lagen

5 § I denna lag används följande ord och uttryck.

*Ord och uttryck**Betydelse*

Behandling av personuppgifter

En åtgärd eller en kombination av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oavsett om det görs automatiserat eller inte, t.ex. insamling, registrering, organisering

	<p>ring, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämnande, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering, sammanföring, begränsning, radering eller förstöring.</p>
Biometrisk uppgifter	<p>Personuppgifter som rör en persons fysiska, fysiologiska eller beteendemässiga kännetecken, som tagits fram genom särskild teknisk behandling och som möjliggör eller bekräftar identifiering av personen i fråga.</p>
Dataskyddsbud	<p>En fysisk person som utses av den personuppgiftsansvarige för att självständigt kontrollera att personuppgifter behandlas författningens enligt och på ett korrekt sätt.</p>
Genetiska uppgifter	<p>Personuppgifter som rör en persons nedärvda eller förvärvade genetiska kännetecken och som framför allt härrör från analys av ett spår av eller ett biologiskt prov från personen i fråga.</p>
Mottagare	<p>Den till vilken personuppgifter lämnas ut, med undantag av en myndighet som med stöd av författning utövar tillsyn, kontroll eller revision.</p>
Personuppgift	<p>Varje upplysning om en identifierad eller identifierbar fysisk person som är i livet.</p>
Personuppgiftsansvarig	<p>Den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter.</p>
Personuppgiftsbiträde	<p>Den som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning.</p>
Registrerad	<p>Den fysiska person som personuppgiften gäller.</p>

Tredje part	Någon annan än – den registrerade, – den personuppgiftsansvarige, – dataskyddsombudet, – personuppgiftsbiträdet, och – sådana personer som under den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbitrådets direkta ansvar har rätt att behandla personuppgifter.
Uppgiftssamling	En samling med uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling är gemensamt tillgängliga.

Personuppgiftsansvar

6 § Försvarsmakten är personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter som myndigheten utför, som utförs under myndighetens ledning eller på dess vägnar.

2 kap. Behandling av personuppgifter

Grundläggande krav på behandlingen

Krav på ändamål

1 § Personuppgifter får bara behandlas för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål.

Personuppgifter får inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål som de ursprungligen behandlades för.

Försvar och säkerhet

2 § Försvarsmakten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att planera, förbereda och genomföra verksamhet som rör

1. Sveriges försvar och säkerhet, eller
2. internationellt försvars- och säkerhetssamarbete.

Försvarsmaktens uppgift att bedriva sådan verksamhet som anges i första stycket ska följa av lag, förordning, kollektivavtal eller annat avtal, eller ett särskilt beslut där regeringen har gett myndigheten i uppdrag att utföra uppgiften.

För Försvarsmaktens behandling av personuppgifter i myndighetens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst gäller i stället 3–8 §§.

Försvarsunderrättelseverksamhet

3 § Personuppgifter får behandlas i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet om det är nödvändigt för att bedriva den verksamhet som anges i lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet.

4 § De personuppgifter som Försvarsmakten har fått tillgång till i myndighetens försvarsunderrättelseverksamhet får fortsätta behandlas i den verksamheten, om det behövs för att fullgöra den.

Första stycket gäller endast om inte något annat följer av denna lag eller en förordning som regeringen har meddelat i anslutning till lagen.

Militär säkerhetstjänst

5 § Personuppgifter får behandlas i Försvarsmaktens militära säkerhetstjänst för att upptäcka, förebygga och avvärja säkerhetshotande verksamhet som riktas mot Försvarsmakten och dess säkerhetsintressen, om det är nödvändigt för att

1. klarlägga verksamhet som innefattar hot mot Sveriges säkerhet, eller
2. vidta åtgärder som hindrar eller försvårar säkerhetshotande verksamhet.

6 § Personuppgifter får behandlas för de ändamål som anges i 5 § endast om

1. personuppgifterna är nödvändiga för att kartlägga verksamhet som innefattar brott som kan hota Sveriges säkerhet eller terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller enligt motsvarande äldre föreskrifter,

2. personuppgifterna är nödvändiga för att kartlägga underrättelseverksamhet som riktas mot Försvarsmakten och dess säkerhetsintressen,

3. personuppgifterna är nödvändiga för att kartlägga annan säkerhetshotande verksamhet än som avses i 1 och som innefattar brott eller åsidosättande av skyldigheter i anställning hos Försvarsmakten, och det finns särskilda skäl till att uppgiften ska behandlas,

4. personuppgifterna är nödvändiga för att bedöma om en person som har lämnat uppgifter om säkerhetshotande verksamhet är trovärdig, eller

5. personuppgifterna är nödvändiga för att genomföra säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) eller för att utföra en uppgift som rör säkerhetsskydd.

7 § Personuppgifter som behandlas enligt 6 § ska förse med upplysning om på vilken av de angivna grunderna uppgiften behandlas.

Om behandlingen av en personuppgift motiveras av något annat än ett antagande om att en person har utövat eller kommer att utöva brottslig verksamhet ska det särskilt anges att personen inte är misstänkt för brottslig verksamhet, om det inte på annat sätt klart framgår att en sådan misstanke inte finns. Uppgifter om en person som inte heller kan antas ha utövat eller komma att utöva annan säkerhetshotande verksamhet ska förse med en särskild upplysning om detta, om det inte på annat sätt klart framgår att ett sådant antagande inte finns.

Personuppgifter som behandlas enligt 6 § 1, 2 eller 3 ska i förekommande fall förse med en upplysning om uppgiftslämnarens trovärdighet och uppgifternas riktighet i sak.

8 § Trots 6 § får personuppgifter som ingår i eller har uppkommit i samband med användning av totalförsvarets telekommunikations- och informationssystem behandlas för att förhindra obehörig insyn i och

påverkan på dessa system. Det gäller även sådana uppgifter som avses i 15, 16, 18 och 19 §§. Behandling som särskilt syftar till att identifiera en person får dock endast utföras om bestämmelserna i 6 § 1, 2 eller 3 tillämpas.

Försvarsmakten ska föra en förteckning över de behandlingar som särskilt syftar till att identifiera en person och de uppgifter som har utgjort anledningen till behandlingen.

Övriga ändamål

9 § Försvarsmakten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för diarietföring, arkivering, handläggning av ett ärende eller för att utföra annan liknande uppgift som myndigheten har.

10 § Försvarsmakten får behandla personuppgifter som utgör allmänt tillgänglig information om det är nödvändigt för den verksamhet som anges i 2, 3 och 5 §§.

11 § Försvarsmakten får behandla personuppgifter för vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål inom denna lags tillämpningsområde.

12 § Försvarsmakten får behandla personuppgifter om lagöverträdelser om det är nödvändigt för myndighetens verksamhet.

Författningenlig och korrekt behandling

13 § Personuppgifter ska behandlas författningenligt och på ett korrekt sätt.

Personuppgifternas kvalitet

14 § Personuppgifter som behandlas ska vara riktiga och, om det är nödvändigt, uppdaterade. Personuppgifterna ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen.

Uppgifter som beskriver en persons utseende ska utformas på ett objektivt sätt med respekt för människovärdet.

Fler personuppgifter får inte behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Känsliga personuppgifter

15 § Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning får inte behandlas.

När personuppgifter behandlas får de dock kompletteras med sådana uppgifter som avses i första stycket, om det är absolut nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

16 § Biometriska uppgifter får behandlas om det är absolut nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Genetiska uppgifter får inte behandlas.

17 § Vid sökning får personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning användas som sökbegrepp om det är absolut nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Detsamma gäller biometriska uppgifter.

Personnummer och samordningsnummer

18 § Uppgifter om personnummer eller samordningsnummer får behandlas bara när det är klart motiverat med hänsyn till

1. ändamålen med behandlingen,
2. vikten av en säker identifiering, eller
3. något annat beaktansvärt skäl.

Om den registrerade har lämnat sitt samtycke eller offentliggjort personuppgifterna

19 § Trots 15, 16 och 18 §§ får andra personuppgifter än genetiska uppgifter behandlas, om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke eller på ett tydligt sätt har offentliggjort uppgifterna.

Behandling av personuppgifter i vissa fall

20 § Hantering av information som innebär behandling av personuppgifter ska inte anses oförenlig med bestämmelserna i 1–3, 5, 6, 8, 10, 12–16 och 18 §§ i det skede av behandlingen då det inte har kunnat fastställas vilka personuppgifter som informationen innehåller.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

21 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter får behandlas under endast viss tid eller fortsätta behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller för vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också besluta om sådan behandling i ett enskilt fall.

Överföring av personuppgifter till en mottagare utomlands

22 § Personuppgifter som behandlas med stöd av denna lag får föras över till ett annat land eller en internationell organisation endast om sekretess inte hindrar det och det är nödvändigt för att Försvarsmakten ska kunna fullgöra sina uppgifter inom ramen för det internationella försvars- och säkerhetssamarbetet.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att överföring får ske även i andra fall om det är nödvändigt för verksamheten vid Försvarsmakten.

Regeringen får också besluta om sådan överföring i ett enskilt fall.

Utlämnande av personuppgifter

23 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst, om det inte är olämpligt.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om begränsning av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst.

3 kap. Gemensamt tillgängliga personuppgifter

Personuppgifter som får göras gemensamt tillgängliga

1 § Personuppgifter får göras gemensamt tillgängliga om det behövs för något av de ändamål som anges i 2 kap. Med att göra personuppgifter gemensamt tillgängliga avses inte att endast ett fåtal personer får tillgång till uppgifterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgiftssamlingar som får finnas och vilka uppgifter som får behandlas i respektive uppgiftssamling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också besluta om uppgiftssamlingar i ett enskilt fall.

Direktåtkomst

2 § Totalförsvarets plikt- och prövningsverk får medges direktåtkomst till personuppgifter som rör Försvarmaktens personalförsörjning och krigsorganisation och som har gjorts gemensamt tillgängliga inom Försvarmakten.

Totalförsvarets plikt- och prövningsverk har rätt att vid direktåtkomst ta del av de personuppgifter som omfattas av åtkomsten.

3 § Säkerhetspolisen och Försvarets radioanstalt får medges direktåtkomst till personuppgifter som utgör bearbetningsunderlag och analysresultat inom försvarsunderrättelseverksamheten och som finns i uppgiftssamlingar.

Säkerhetspolisen och Försvarets radioanstalt har rätt att vid direktåtkomst ta del av de personuppgifter som omfattas av åtkomsten.

4 § Om det behövs för samarbetet mot terrorism eller vid svenskt deltagande i annat internationellt underrättelse- och säkerhetssamarbete, får en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter som behandlas med stöd av 2 kap. 3 § och som finns i uppgiftssamlingar.

Första stycket gäller enbart i den utsträckning som sådan direktåtkomst följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om den i ett enskilt fall.

5 § Om det behövs för samarbetet mot säkerhetshotande verksamhet som riktas mot Försvarmakten och dess säkerhetsintressen, får en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till

personuppgifter som behandlas med stöd av 2 kap. 5 § och som finns i uppgiftssamlingar.

Första stycket gäller enbart i den utsträckning som sådan direktåtkomst följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om den i ett enskilt fall.

Direktåtkomst i andra fall

6 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om direktåtkomst till gemensamt tillgängliga uppgifter eller uppgiftssamlingar i andra fall än de som anges i 2–5 §§.

Regeringen får också besluta om detta i ett enskilt fall.

Omfattningen av direktåtkomsten

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av direktåtkomsten och om behörighet och säkerhet vid sådan åtkomst.

Regeringen får också besluta om detta i ett enskilt fall.

4 kap. Skyldigheter som personuppgiftsansvarig

Åtgärder för att säkerställa författningenlik behandling

1 § Försvarmakten ska, genom lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder, säkerställa att behandlingen av personuppgifter är författningenlik och att de registrerades rättigheter skyddas.

2 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Säkerheten för personuppgifter

3 § Försvarmakten ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna ska särskilt avse skydd mot obehörig eller otillåten behandling eller förstöring och mot förlust eller annan oavsiktlig skada.

Dataskyddsombud

4 § Försvarmakten ska inom myndigheten utse ett eller flera dataskyddsombud och anmäla till tillsynsmyndigheten när dataskyddsombud utses och entledigas.

5 § Ett dataskyddsombud ska

1. självständigt kontrollera att Försvarmakten behandlar personuppgifter författningenligt och på ett korrekt sätt och i övrigt fullgör sina skyldigheter,

2. informera och ge råd till Försvarmakten och till dem som behandlar personuppgifter under myndighetens ledning om deras skyldigheter vid behandling av personuppgifter,

3. vara kontaktpunkt för enskilda i frågor som rör Försvarmaktens behandling av personuppgifter, och

4. vid behov söka vägledning av tillsynsmyndigheten.

Personuppgiftsbiträden

6 § Försvarsmakten får, om det är lämpligt, anlita personuppgiftsbiträden för behandling av personuppgifter på Försvarsmaktens vägnar. Innan ett personuppgiftsbiträde anlitas, ska Försvarsmakten försäkra sig om att biträdet kommer att vidta de lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder som krävs för att behandlingen av personuppgifter ska vara författningsenlig och för att skydda registrerades rättigheter.

7 § Personuppgiftsbitrådets behandling av personuppgifter ska regleras i ett skriftligt avtal eller annan skriftlig överenskommelse.

8 § Ett personuppgiftsbiträde får inte anlita ett annat personuppgiftsbiträde utan skriftligt tillstånd av Försvarsmakten.

9 § Ett personuppgiftsbiträde eller den eller de personer som arbetar under bitrådets eller Försvarsmaktens ledning ska behandla personuppgifter i enlighet med instruktioner från Försvarsmakten.

Om ett personuppgiftsbiträde, i strid med Försvarsmaktens instruktioner, bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen, ska biträdet anses vara personuppgiftsansvarig enligt denna lag för den behandlingen.

10 § Försvarsmaktens skyldigheter enligt 2 och 3 §§ gäller även för personuppgiftsbiträden som Försvarsmakten anlitar.

5 kap. Enskildas rättigheter

Rätten till information

Allmän information

1 § Försvarsmakten ska göra följande information allmänt tillgänglig:

1. myndighetens identitet och kontaktuppgifter,
2. uppgifter om dataskyddsbudet,
3. kategorier av ändamål för behandlingen av personuppgifter,
4. rätten enligt 3 § att begära att få information om behandlingen av personuppgifter och att få del av dem, och
5. rätten att begära rättelse, radering eller begränsning av behandlingen enligt 6 §.

Information som ska lämnas om personuppgifterna samlas in från den som uppgifterna avser

2 § Om personuppgifter samlas in från den som uppgifterna avser ska Försvarsmakten, när myndigheten får personuppgifterna, på eget initiativ lämna följande information till den registrerade:

1. uppgift om att det är Försvarsmakten som är personuppgiftsansvarig för behandlingen,
2. uppgift om ändamålen med behandlingen, och

3. all övrig information som behövs för att den registrerade ska kunna ta till vara sina rättigheter i samband med behandlingen, såsom information om uppgifternas mottagare, om skyldighet att lämna uppgifter och om rätten att ansöka om information och få rättelse.

Information som ska lämnas efter begäran

3 § Försvarsmakten är skyldig att en gång per kalenderår till den som begär det lämna skriftligt besked om huruvida personuppgifter som rör honom eller henne behandlas. Om sådana uppgifter behandlas ska sökanden få del av dem och få följande skriftliga information:

1. vilka personuppgifter om den sökande som behandlas,
2. varifrån personuppgifterna kommer,
3. ändamålen med behandlingen,
4. mottagare eller kategorier av mottagare av personuppgifterna, även i annat land eller internationella organisationer,
5. hur länge personuppgifterna får behandlas eller, om det inte är möjligt att ange, kriterierna för att fastställa det, och
6. rätten att begära rättelse, radering eller begränsning av behandlingen enligt 6 §.

Ett utlämnande av personuppgifter enligt första stycket behöver inte omfatta sådana personuppgifter som sökanden har tagit del av, om inte han eller hon begär det. Det ska dock framgå av informationen att personuppgifterna i fråga behandlas.

En ansökan om information enligt första stycket ska göras skriftligen hos Försvarsmakten och vara undertecknad av den sökande själv. Informationen ska lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes. Om det finns särskilda skäl för det, får information dock lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes.

Begränsning av rätten till information

4 § Informationsskyldigheten enligt 2 och 3 §§ gäller inte i den utsträckning sekretess hindrar att uppgifterna lämnas ut.

Om det gäller sekretess är Försvarsmakten inte skyldig att redovisa skälen för ett beslut enligt första stycket eller ett beslut i fråga om rättelse, radering eller begränsning av behandlingen enligt 6 §.

5 § Informationsskyldigheten enligt 2 och 3 §§ gäller inte personuppgifter i löpande text som inte fått sin slutliga utformning när begäran gjordes eller som utgör en minnesanteckning eller liknande.

Informationsskyldigheten gäller dock om uppgifterna

1. har lämnats ut till tredje part, med undantag för en myndighet som med stöd av författning utövar tillsyn, kontroll eller revision,
2. behandlas enbart för statistiska ändamål eller arkivändamål av allmänt intresse, eller
3. har behandlats under längre tid än ett år i löpande text som inte har fått sin slutliga utformning.

Rätten till rättelse, radering och begränsning av behandlingen

6 § Försvarsmakten ska på begäran av den registrerade snarast rätta, radera eller begränsa behandlingen av sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Om uppgifterna har lämnats ut till tredje part ska denne underrättas om en åtgärd enligt första stycket, om den registrerade begär det eller om en mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade skulle kunna undvikas genom en underrättelse.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om sekretess hindrar det eller detta är omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Avgiftsfri information

7 § Information enligt 1 och 2 §§ och information och uppgifter enligt 3 § ska lämnas utan avgift.

6 kap. Tillsyn

Tillsyn över personuppgiftsbehandlingen

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över Försvarsmaktens behandling av personuppgifter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och enligt beslut med stöd av lagen.

Tillsynsmyndigheten ska, när det är motiverat, ge råd och stöd till Försvarsmakten och personuppgiftsbiträden i frågor som gäller deras skyldigheter enligt lag eller annan författning.

Tillsynsmyndighetens befogenheter

Undersökningsbefogenheter

2 § Tillsynsmyndigheten har rätt att av Försvarsmakten eller av ett personuppgiftsbiträde på begäran få

1. tillgång till personuppgifter som behandlas,
2. upplysningar om och dokumentation av behandlingen av personuppgifter och säkerhets- och skyddsåtgärder,
3. tillträde till sådana lokaler som har anknytning till behandling av personuppgifter och tillgång till utrustning och andra medel för behandling av personuppgifter, och
4. den hjälp och annan information som behövs för tillsynen.

Förebyggande befogenheter

3 § Om tillsynsmyndigheten bedömer att det finns risk för att personuppgifter kan komma att behandlas i strid med lag eller annan författning, ska myndigheten genom råd, rekommendationer eller påpekanden försöka förmå Försvarsmakten eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att motverka den risken.

Tillsynsmyndigheten får besluta om en skriftlig varning, om en planerad behandling av personuppgifter riskerar att strida mot lag eller annan

författning. Detsamma gäller om en pågående behandling riskerar att strida mot lag eller annan författning.

Korrigerande befogenheter

4 § Om tillsynsmyndigheten konstaterar att personuppgifter behandlas i strid med lag eller annan författning, eller att Försvarsmakten eller ett personuppgiftsbiträde på annat sätt inte fullgör sina skyldigheter, får tillsynsmyndigheten

1. genom sådana åtgärder som anges i 3 § första stycket försöka förmå Försvarsmakten eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att behandlingen ska bli författningssenlig eller för att fullgöra andra skyldigheter, eller

2. besluta att förelägga Försvarsmakten eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att behandlingen ska bli författningssenlig eller för att fullgöra andra skyldigheter.

Av ett beslut om föreläggande ska det framgå när föreläggandet senast ska ha följts och, om det är lämpligt, vilka åtgärder som ska vidtas.

7 kap. Skadestånd och överklagande

Skadestånd

1 § Den personuppgiftsansvarige ska ersätta den registrerade för den skada och kränkning av den personliga integriteten som orsakats av behandling av personuppgifter i strid med denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut med stöd av lagen.

Ersättningsskyldigheten kan, i den utsträckning det är skäligt, jämkas om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på denne.

Överklagande

Överklagande av Försvarsmaktens beslut

2 § Försvarsmaktens beslut enligt 5 kap. 2 och 3 §§ att inte lämna information och beslut enligt 5 kap. 6 § i fråga om rättelse, radering, begränsning av behandlingen eller underrättelse till tredje part, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagande av tillsynsmyndighetens beslut

3 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande enligt 6 kap. 4 § första stycket 2 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. När ett beslut överklagas är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagandeförbud

4 § Andra beslut enligt denna lag än de som anges i 2 och 3 §§ får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2. Genom lagen upphävs lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst.

3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Syftet med lagen

1 § Syftet med denna lag är att säkerställa att Försvarets radioanstalt kan behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter i samband med sådan behandling.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet samt informationssäkerhetsverksamhet.

3 § Lagen gäller vid sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Den gäller också personuppgifter som ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

4 § Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller inte Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och inte heller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Ord och uttryck i lagen

5 § I denna lag används följande ord och uttryck.

Ord och uttryck

Betydelse

Behandling av personuppgifter

En åtgärd eller en kombination av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oavsett om det görs automatiserat eller inte, t.ex. insamling, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämnande, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering, samman-

	föring, begränsning, radering eller förstöring.
Biometriska uppgifter	Personuppgifter som rör en persons fysiska, fysiologiska eller beteendemässiga kännetecken, som tagits fram genom särskild teknisk behandling och som möjliggör eller bekräftar identifiering av personen i fråga.
Dataskyddsbud	En fysisk person som utses av den personuppgiftsansvarige för att självständigt kontrollera att personuppgifter behandlas författningens enligt och på ett korrekt sätt.
Genetiska uppgifter	Personuppgifter som rör en persons nedärvda eller förvärvade genetiska kännetecken och som framför allt härrör från analys av ett spår av eller ett biologiskt prov från personen i fråga.
Mottagare	Den till vilken personuppgifter lämnas ut, med undantag av en myndighet som med stöd av författning utövar tillsyn, kontroll eller revision.
Personuppgift	Varje upplysning om en identifierad eller identifierbar fysisk person som är i livet.
Personuppgiftsansvarig	Den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter.
Personuppgiftsbiträde	Den som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning.
Registrerad	Den fysiska person som personuppgiften gäller.
Tredje part	Någon annan än – den registrerade, – den personuppgiftsansvarige, – dataskyddsbudet, – personuppgiftsbiträdet, och

– sådana personer som under den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbiträdets direkta ansvar har rätt att behandla personuppgifter.

Uppgiftssamling

En samling med uppgifter som med hjälp av automatiserad behandling är gemensamt tillgängliga.

Personuppgiftsansvar

6 § Försvarets radioanstalt är personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter som myndigheten utför, som utförs under myndighetens ledning eller på dess vägnar.

2 kap. Behandling av personuppgifter

Grundläggande krav på behandlingen

Krav på ändamål

1 § Personuppgifter får bara behandlas för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål.

Personuppgifter får inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål som de ursprungligen behandlades för.

Försvarsunderrättelseverksamhet

2 § Personuppgifter får behandlas i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet om det är nödvändigt för att bedriva den verksamhet som anges i lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet och lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

3 § De personuppgifter som Försvarets radioanstalt har fått tillgång till i myndighetens försvarsunderrättelseverksamhet får fortsätta behandlas i den verksamheten, om det behövs för att fullgöra den.

Första stycket gäller endast om inte något annat följer av denna lag eller en förordning som regeringen har meddelat i anslutning till lagen.

4 § Personuppgifter som behandlas med stöd av 2 och 3 §§ får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. i verksamhet hos berörda myndigheter som avses i 2 § första stycket lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet,

2. med anledning av samarbete med andra länder och internationella organisationer enligt lagen om försvarsunderrättelseverksamhet och lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet,

3. i utvecklingsverksamheten för de ändamål som anges i 5 §,

4. i informationssäkerhetsverksamheten för de ändamål som anges i 7 §, eller

5. för att biträda andra myndigheter i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall.

Utvecklingsverksamhet

5 § Om det är nödvändigt för försvarsunderrättelseverksamheten får Försvarets radioanstalt behandla personuppgifter för att

1. följa förändringar i signalmiljön i omvärlden, den tekniska utvecklingen och signalskyddet, och
2. fortlöpande utveckla den teknik och metodik som behövs för att bedriva verksamheten.

6 § Personuppgifter som behandlas med stöd av 5 § får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. med anledning av samverkan med annan i fråga om utvecklingsverksamhet,
2. med anledning av samarbete om utvecklingsverksamhet med andra länder eller internationella organisationer enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet,
3. i försvarsunderrättelseverksamheten för de ändamål som anges i 2 och 3 §§,
4. i informationssäkerhetsverksamheten för de ändamål som anges i 7 §, eller
5. för att biträda andra myndigheter i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall.

Informationssäkerhetsverksamhet

7 § Personuppgifter får behandlas i Försvarets radioanstalts informationssäkerhetsverksamhet om det är nödvändigt för att kunna skydda den egna myndigheten eller för att kunna stödja andra verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Uppgiften att lämna stöd till andra verksamheter ska följa av lag eller förordning eller beslut av regeringen i ett enskilt fall.

8 § Personuppgifter som behandlas med stöd av 7 § får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. i verksamhet hos den som tar emot uppgifter om informations-säkerhet,
2. med anledning av samverkan med andra som verkar på informations-säkerhetsområdet såväl inom som utom landet i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall,
3. i försvarsunderrättelseverksamheten för de ändamål som anges i 1 § andra stycket 5 och 7 lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, eller
4. i utvecklingsverksamheten för de ändamål som anges i 5 §.

Övriga ändamål

9 § Försvarets radioanstalt får behandla personuppgifter som utgör allmänt tillgänglig information om det är nödvändigt för den verksamhet som anges i 2, 5 och 7 §§.

10 § Försvarets radioanstalt får behandla personuppgifter för vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål inom denna lags tillämpningsområde.

Författningsenlig och korrekt behandling

11 § Personuppgifter ska behandlas författningsenligt och på ett korrekt sätt.

Personuppgifternas kvalitet

12 § Personuppgifter som behandlas ska vara riktiga och, om det är nödvändigt, uppdaterade. Personuppgifterna ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen.

Uppgifter som beskriver en persons utseende ska utformas på ett objektivt sätt med respekt för människovärdet.

Fler personuppgifter får inte behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Känsliga personuppgifter

13 § Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning får inte behandlas.

När personuppgifter behandlas får de dock kompletteras med sådana uppgifter som avses i första stycket, om det är absolut nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

14 § Biometriska uppgifter får behandlas om det är absolut nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Genetiska uppgifter får inte behandlas.

15 § Vid sökning får personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning användas som sökbegrepp om det är absolut nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Detsamma gäller biometriska uppgifter.

Personnummer och samordningsnummer

16 § Uppgifter om personnummer eller samordningsnummer får behandlas bara när det är klart motiverat med hänsyn till

1. ändamålen med behandlingen,
2. vikten av en säker identifiering, eller
3. något annat beaktansvärt skäl.

Om den registrerade har offentliggjort personuppgifterna

17 § Trots 13, 14 och 16 §§ får andra personuppgifter än genetiska uppgifter behandlas, om den registrerade på ett tydligt sätt har offentliggjort uppgifterna.

Behandling av personuppgifter i vissa fall

18 § Hantering av information som innebär behandling av personuppgifter ska inte anses oförenlig med bestämmelserna i 1, 2, 5, 7, 9, 11–14 och 16 §§ i det skede av behandlingen då det inte har kunnat fastställas vilka personuppgifter som informationen innehåller.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

19 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att personuppgifter får behandlas under endast viss tid eller fortsätta behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller för vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också besluta om sådan behandling i ett enskilt fall.

Överföring av personuppgifter till en mottagare utomlands

20 § Personuppgifter som behandlas med stöd av denna lag får föras över till ett annat land eller en internationell organisation endast om det är nödvändigt för att Försvarets radioanstalt ska kunna fullgöra sina uppgifter inom ramen för det internationella försvarsunderrättelse- och säkerhets-samarbetet och

1. överföringen riktas till en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst, eller ett underrättelse- eller säkerhetsorgan i en internationell organisation,
2. sekretess inte hindrar en överföring, och
3. mottagaren garanterar tillräckligt skydd för personuppgifterna.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att överföring får ske även i andra fall än som anges i första stycket 1.

Regeringen får också besluta om sådan överföring i ett enskilt fall.

Utlämnande av personuppgifter

21 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst om regeringen har meddelat föreskrifter om det eller beslutat om det i ett enskilt fall.

3 kap. Gemensamt tillgängliga personuppgifter

Personuppgifter som får göras gemensamt tillgängliga

1 § Personuppgifter får göras gemensamt tillgängliga och behandlas i uppgiftssamlingar om det behövs för något av de ändamål som anges i

2 kap. Med att göra personuppgifter gemensamt tillgängliga avses inte att endast ett fåtal personer får tillgång till uppgifterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka uppgiftssamlingar som får finnas och vilka uppgifter som får behandlas i respektive uppgiftssamling.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också besluta om uppgiftssamlingar i ett enskilt fall.

Direktåtkomst

Försvarsunderrättelseverksamhet

2 § Säkerhetspolisen och Försvarmakten får medges direktåtkomst till personuppgifter som utgör analysresultat inom försvarsunderrättelseverksamheten och som finns i uppgiftssamlingar.

Säkerhetspolisen och Försvarmakten har rätt att vid direktåtkomst ta del av de personuppgifter som omfattas av åtkomsten.

3 § Om det behövs för samarbetet mot terrorism eller för annat internationellt säkerhetssamarbete, får en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter som behandlas med stöd av 2 kap. 2 § och som finns i uppgiftssamlingar.

Första stycket gäller enbart i den utsträckning som sådan direktåtkomst följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om den i ett enskilt fall.

Informationssäkerhetsverksamhet

4 § Om det behövs för samarbetet mot it-relaterade hot mot samhällsviktiga system, får en utländsk organisation inom informationssäkerhetsområdet medges direktåtkomst till personuppgifter som behandlas med stöd av 2 kap. 7 § och som finns i uppgiftssamlingar.

Första stycket gäller enbart i den utsträckning som sådan direktåtkomst följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om den i ett enskilt fall.

Direktåtkomst i andra fall

5 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om direktåtkomst till uppgiftssamlingar i andra fall än de som anges i 2–4 §§.

Regeringen får också besluta om detta i ett enskilt fall.

Omfattningen av direktåtkomsten

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om omfattningen av direktåtkomsten och om behörighet och säkerhet vid sådan åtkomst.

Regeringen får också besluta om detta i ett enskilt fall.

4 kap. Skyldigheter som personuppgiftsansvarig

Åtgärder för att säkerställa författningsenlig behandling

1 § Försvarets radioanstalt ska, genom lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder, säkerställa att behandlingen av personuppgifter är författningsenlig och att de registrerades rättigheter skyddas.

2 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Säkerheten för personuppgifter

3 § Försvarets radioanstalt ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna ska särskilt avse skydd mot obehörig eller otillåten behandling eller förstöring och mot förlust eller annan oavsiktlig skada.

Dataskyddsombud

4 § Försvarets radioanstalt ska inom myndigheten utse ett eller flera dataskyddsombud och anmäla till tillsynsmyndigheten när dataskyddsombud utses och entledigas.

5 § Ett dataskyddsombud ska

1. självständigt kontrollera att Försvarets radioanstalt behandlar personuppgifter författningsenligt och på ett korrekt sätt och i övrigt fullgör sina skyldigheter,
2. informera och ge råd till Försvarets radioanstalt och till dem som behandlar personuppgifter under myndighetens ledning om deras skyldigheter vid behandling av personuppgifter,
3. vara kontaktpunkt för enskilda i frågor som rör Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter, och
4. vid behov söka vägledning av tillsynsmyndigheten.

Personuppgiftsbiträden

6 § Försvarets radioanstalt får, om det är lämpligt, anlita personuppgiftsbiträden för behandling av personuppgifter på Försvarets radioanstalts vägnar. Innan ett personuppgiftsbiträde anlitas, ska Försvarets radioanstalt försäkra sig om att biträdet kommer att vidta de lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder som krävs för att behandlingen av personuppgifter ska vara författningsenlig och för att skydda registrerades rättigheter.

7 § Personuppgiftsbitrådets behandling av personuppgifter ska regleras i ett skriftligt avtal eller annan skriftlig överenskommelse.

8 § Ett personuppgiftsbiträde får inte anlita ett annat personuppgiftsbiträde utan skriftligt tillstånd av Försvarets radioanstalt.

9 § Ett personuppgiftsbiträde eller den eller de personer som arbetar under bitrådets eller Försvarets radioanstalts ledning ska behandla personuppgifter i enlighet med instruktioner från Försvarets radioanstalt.

Om ett personuppgiftsbiträde, i strid med Försvarets radioanstalts instruktioner, bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen, ska biträdet anses vara personuppgiftsansvarig enligt denna lag för den behandlingen.

10 § Försvarets radioanstalts skyldigheter enligt 2 och 3 §§ gäller även för personuppgiftsbiträden som Försvarets radioanstalt anlitar.

5 kap. Enskildas rättigheter

Rätten till information

Allmän information

1 § Försvarets radioanstalt ska göra följande information allmänt tillgänglig:

1. myndighetens identitet och kontaktuppgifter,
2. uppgifter om dataskyddsombudet,
3. kategorier av ändamålen med behandlingen av personuppgifter,
4. rätten enligt 2 § att begära att få information om behandlingen av personuppgifter och att få del av dem, och
5. rätten att begära rättelse, radering eller begränsning av behandlingen enligt 5 §.

Information som ska lämnas efter begäran

2 § Försvarets radioanstalt är skyldig att en gång per kalenderår till den som begär det lämna skriftligt besked om huruvida personuppgifter som rör honom eller henne behandlas. Om sådana uppgifter behandlas ska sökanden få del av dem och få följande skriftliga information:

1. vilka personuppgifter om den sökande som behandlas,
2. varifrån personuppgifterna kommer,
3. ändamålen med behandlingen,
4. mottagare eller kategorier av mottagare av personuppgifterna, även i annat land eller internationella organisationer,
5. hur länge personuppgifterna får behandlas eller, om det inte är möjligt att ange, kriterierna för att fastställa det, och
6. rätten att begära rättelse, radering eller begränsning av behandlingen enligt 5 §.

Ett utlämnande av personuppgifter enligt första stycket behöver inte omfatta sådana personuppgifter som sökanden har tagit del av, om inte han eller hon begär det. Det ska dock framgå av informationen att personuppgifterna i fråga behandlas.

En ansökan om information enligt första stycket ska göras skriftligen hos Försvarets radioanstalt och vara undertecknad av den sökande själv. Informationen ska lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes. Om det finns särskilda skäl för det, får information dock lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes.

Begränsning av rätten till information

3 § Informationsskyldigheten enligt 2 § gäller inte i den utsträckning sekretess hindrar att uppgifterna lämnas ut.

Om det gäller sekretess är Försvarets radioanstalt inte skyldig att redovisa skälen för ett beslut enligt första stycket eller ett beslut i fråga om rättelse, radering eller begränsning av behandlingen enligt 5 §.

4 § Informationsskyldigheten enligt 2 § gäller inte personuppgifter i löpande text som inte fått sin slutliga utformning när begäran gjordes eller som utgör en minnesanteckning eller liknande.

Informationsskyldigheten gäller dock om uppgifterna

1. har lämnats ut till tredje part, med undantag för en myndighet som med stöd av författning utövar tillsyn, kontroll eller revision,

2. behandlas enbart för statistiska ändamål eller arkivändamål av allmänt intresse, eller

3. har behandlats under längre tid än ett år i löpande text som inte har fått sin slutliga utformning.

Rätten till rättelse, radering och begränsning av behandlingen

5 § Försvarets radioanstalt ska på begäran av den registrerade snarast rätta, radera eller begränsa behandlingen av sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Om uppgifterna har lämnats ut till tredje part ska denne underrättas om en åtgärd enligt första stycket, om den registrerade begär det eller om en mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade skulle kunna undvikas genom en underrättelse.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om sekretess hindrar det eller detta är omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Avgiftsfri information

6 § Information enligt 1 § och information och uppgifter enligt 2 § ska lämnas utan avgift.

6 kap. Tillsyn

Tillsyn över personuppgiftsbehandlingen

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och enligt beslut med stöd av lagen.

Tillsynsmyndigheten ska, när det är motiverat, ge råd och stöd till Försvarets radioanstalt och personuppgiftsbiträden i frågor som gäller deras skyldigheter enligt lag eller annan författning.

2 § I lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet finns det särskilda bestämmelser om kontroll som rör Försvarets

radioanstalts behandling av personuppgifter i försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamheten.

Tillsynsmyndighetens befogenheter

Undersökningsbefogenheter

3 § Tillsynsmyndigheten har rätt att av Försvarets radioanstalt eller av ett personuppgiftsbiträde på begäran få

1. tillgång till personuppgifter som behandlas,
2. upplysningar om och dokumentation av behandlingen av personuppgifter och säkerhets- och skyddsåtgärder,
3. tillträde till sådana lokaler som har anknytning till behandling av personuppgifter och tillgång till utrustning och andra medel för behandling av personuppgifter, och
4. den hjälp och annan information som behövs för tillsynen.

Förebyggande befogenheter

4 § Om tillsynsmyndigheten bedömer att det finns risk för att personuppgifter kan komma att behandlas i strid med lag eller annan författning, ska myndigheten genom råd, rekommendationer eller påpekanden försöka förmå Försvarets radioanstalt eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att motverka den risken.

Tillsynsmyndigheten får besluta om en skriftlig varning, om en planerad behandling av personuppgifter riskerar att strida mot lag eller annan författning. Detsamma gäller om en pågående behandling riskerar att strida mot lag eller annan författning.

Korrigerande befogenheter

5 § Om tillsynsmyndigheten konstaterar att personuppgifter behandlas i strid med lag eller annan författning, eller att Försvarets radioanstalt eller ett personuppgiftsbiträde på annat sätt inte fullgör sina skyldigheter, får tillsynsmyndigheten

1. genom sådana åtgärder som anges i 4 § första stycket försöka förmå Försvarets radioanstalt eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att behandlingen ska bli författningensenlig eller för att fullgöra andra skyldigheter, eller
2. besluta att förelägga Försvarets radioanstalt eller personuppgiftsbiträdet att vidta åtgärder för att behandlingen ska bli författningensenlig eller för att fullgöra andra skyldigheter.

Av ett beslut om föreläggande ska det framgå när föreläggandet senast ska ha följts och, om det är lämpligt, vilka åtgärder som ska vidtas.

7 kap. Skadestånd och överklagande

Skadestånd

1 § Den personuppgiftsansvarige ska ersätta den registrerade för den skada och kränkning av den personliga integriteten som orsakats av behandling av personuppgifter i strid med denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen eller beslut med stöd av lagen.

Ersättningskyldigheten kan, i den utsträckning det är skäligt, jämkas om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på denne.

Överklagande

Överklagande av Försvarets radioanstalts beslut

2 § Försvarets radioanstalts beslut enligt 5 kap. 2 § att inte lämna information och beslut enligt 5 kap. 5 § i fråga om rättelse, radering, begränsning av behandlingen eller underrättelse till tredje part, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagande av tillsynsmyndighetens beslut

3 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande enligt 6 kap. 5 § första stycket 2 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. När ett beslut överklagas är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagandeförbud

4 § Andra beslut enligt denna lag än de som anges i 2 och 3 §§ får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.
 2. Genom lagen upphävs lagen (2007:259) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet.
 3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Härigenom föreskrivs att 1, 2 a, 4, 7 och 12 a §§ lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I försvarsunderrättelseverksamhet enligt lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet får den myndighet som regeringen bestämmer (*signalspaningsmyndigheten*) inhämta signaler i elektronisk form vid signalspaning. Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får endast ske i de fall regeringen eller en myndighet som anges i 4 § närmare har bestämt inriktningen av signalspaningen.

Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får ske endast i syfte att kartlägga

1. yttre militära hot mot landet,
2. förutsättningar för svenskt deltagande i fredsfrämjande och humanitära internationella insatser eller hot mot säkerheten för svenska intressen vid genomförandet av sådana insatser,
3. strategiska förhållanden avseende internationell terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet som kan hota väsentliga nationella intressen,
4. utveckling och spridning av massförstörelsevapen, krigsmateriel och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
5. allvarliga yttre hot mot samhällets infrastrukturer,
6. konflikter utomlands med konsekvenser för internationell säkerhet,
7. främmande underrättelseverksamhet mot svenska intressen,
8. främmande makts agerande eller avsikter av väsentlig betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitik.

7. främmande underrättelseverksamhet mot svenska intressen,

eller

8. främmande makts agerande eller avsikter av väsentlig betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitik, *eller*

9. sådana företeelser som avses i 1–8, men som inte riktas mot Sverige eller rör svenska intressen, om det är nödvändigt för ett samarbete i underrättelsefrågor med andra länder och internationella organisationer som signalspaningsmyndigheten deltar i.

¹ Senaste lydelse 2009:967.

Om det är nödvändigt för försvarsunderrättelseverksamheten får signaler i elektronisk form inhämtas vid signalspaning även för att

1. följa förändringar i signalmiljön i omvärlden, den tekniska utvecklingen och signalskyddet, samt
2. fortlöpande utveckla den teknik och metodik som behövs för att bedriva verksamhet enligt denna lag.

2 a §²

Inhämtning får inte avse signaler mellan en avsändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige. Om sådana signaler inte kan avskiljas redan vid inhämtningen, ska upptagningen eller uppteckningen förstöras så snart det står klart att sådana signaler har inhämtats.

Första stycket tillämpas inte i fråga om *signaler mellan sändare och mottagare på utländska statsfartyg, statsluftfartyg eller militära fordon.*

Inhämtning får inte avse signaler mellan en avsändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige. Om sådana signaler inte kan avskiljas redan vid inhämtningen, ska upptagningen eller uppteckningen förstöras så snart det står klart att sådana signaler har inhämtats. *Kravet på förstöring gäller även i fråga om upptagningar och uppteckningar som signalspaningsmyndigheten har fått från ett annat land eller en internationell organisation inom ramen för ett internationellt samarbete.*

Första stycket tillämpas inte i fråga om

1. signaler som utväxlas autonomt mellan tekniska system i sådana fall där signalerna inte innehåller personuppgifter, eller

2. signaler som sänds från eller till utländsk militär personal, utländska statsfartyg, statsluftfartyg eller militära fordon.

4 §³

I lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet finns bestämmelser om regeringens och myndigheters inriktning av sådan verksamhet. Inriktning av signalspaning får anges endast av regeringen, Regeringskansliet, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen i Polismyndigheten.

Regeringen bestämmer inriktningen av *den* verksamhet som bedrivs enligt 1 § tredje stycket.

Regeringen bestämmer inriktningen av *sådan* verksamhet som bedrivs enligt 1 § *andra stycket 9 och tredje stycket.*

En inriktning av signalspaningen får inte avse endast en viss fysisk person.

² Senaste lydelse 2009:967.

³ Senaste lydelse 2014:691.

7 §⁴

En upptagning eller uppteckning av uppgifter som har inhämtats enligt denna lag ska omgående förstöras om innehållet

En upptagning eller uppteckning av uppgifter som har inhämtats enligt denna lag *eller som signalspaningsmyndigheten har fått från ett annat land eller en internationell organisation inom ramen för ett internationellt samarbete* ska omgående förstöras om innehållet

1. berör en viss fysisk person och har bedömts sakna betydelse för verksamhet som avses i 1 §,

2. avser uppgifter för vilka tystnadsplikt gäller enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen, eller som omfattas av efterforskningsförbudet i 3 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 5 § yttrandefrihetsgrundlagen,

3. omfattar uppgifter i sådana meddelanden mellan en person som är misstänkt för brott och hans eller hennes försvarare vilka skyddas enligt 27 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken, eller

4. avser uppgifter lämnade under bikt eller enskild själavård, såvida det inte finns synnerliga skäl att behandla uppgifterna för syften som anges i 1 § andra stycket.

12 a §⁵

I lagen (2007:259) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet finns ytterligare bestämmelser om behandlingen av inhämtade personuppgifter.

I lagen (2021:000) om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt finns ytterligare bestämmelser om behandlingen av inhämtade personuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

⁴ Senaste lydelse 2018:1918.

⁵ Senaste lydelse 2009:967.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning¹

dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §²

Bestämmelserna i 2 § gäller inte i verksamhet som omfattas av

1. *lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst,* om 1. *lagen (2021:000) om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten,*

2. *lagen (2007:259) om Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet, eller* 2. *lagen (2021:000) om Försvarets radioanstalt, eller*

3. *lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

¹ Senaste lydelse av punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna 2020:152.

² Senaste lydelse 2019:1186.

5 Förslag till lag om ändring i brottsdatalagen (2018:1177)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § brottsdatalagen (2018:1177) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Lagen gäller inte vid Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet eller om Polismyndigheten har övertagit en arbetsuppgift som rör nationell säkerhet från Säkerhetspolisen.

Lagen gäller inte *heller* i *sådan* verksamhet *som omfattas av lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst.* Lagen gäller inte i verksamhet *enligt lagen (2021:000) om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2021/22:KU2y

Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet beslutade den 28 september 2021 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2020/21:224 Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt och eventuella följdmotioner, i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till några förslag i propositionen och invändningar mot förslagen i följdmotionerna som bl.a. berör skyddet för den personliga integriteten.

Utifrån de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta och den redovisade avgränsningen ser utskottet inte något hinder mot att propositionen bifalls.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (C, V och L).

Utskottets överväganden

Propositionen

Allmänt

I propositionen föreslås två nya lagar om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten respektive Försvarets radioanstalt. De nya lagarna föreslås ersätta lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och lagen (2007:259) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet, som enligt förslaget upphävs. Vidare föreslås ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet som bl.a. rör Försvarets radioanstalts internationella samarbete.

Enligt regeringen syftar de nya lagarna till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter samtidigt som det säkerställs att Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt kan behandla och utbyta personuppgifter med andra aktörer på ett ändamålsenligt sätt. De nya lagarna ska tillämpas i stället för EU:s dataskyddsförordning¹ och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Direktåtkomst för utländska myndigheter och internationella organisationer

I de nya lagarna finns bestämmelser som ger Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt möjlighet att ge utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst direktåtkomst till personuppgifter som finns i uppgiftssamlingar. Försvarsmakten får medge sådan direktåtkomst om det behövs för samarbetet mot terrorism eller vid svenskt deltagande i något annat internationellt underrättelse- och säkerhetssamarbete eller om det behövs för samarbetet mot säkerhetshotande verksamhet som riktas mot Försvarsmakten och dess säkerhetsintressen. Försvarets radioanstalt får medge sådan direktåtkomst om det behövs för samarbetet mot terrorism eller för något annat internationellt säkerhetssamarbete.

Vidare får Försvarets radioanstalt ge utländska organisationer inom informationssäkerhetsområdet direktåtkomst till personuppgifter som finns i uppgiftssamlingar om det behövs för samarbetet mot it-relaterade hot mot samhällsviktiga system.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning, ofta benämnd GDPR).

Direktåtkomst ska enligt förslagen endast få medges i den utsträckning som följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall.

I propositionen konstateras det att regeringen i förarbetena till lagen om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och lagen om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet gjorde bedömningen att direktåtkomst för andra än svenska myndigheter inte kunde komma i fråga, med hänvisning till den avvägning som måste göras mellan hänsynen till myndigheternas effektivitet och de registrerades integritet (prop. 2006/07:46 s. 80). Enligt regeringen har det internationella samarbetet inom försvars- och säkerhetsområdet ökat sedan dess. Den tekniska utvecklingen har också lett till att en nödvändig skyddsnivå för den utlämnande myndighetens system och personuppgifter, vilken tidigare har ansetts svår att uppnå, numera är möjlig att säkerställa. Vidare anför regeringen att i fall där samarbete i hög grad förutsätter skyndsamhet, samt i de fall där samarbetet syftar till att gemensamt följa ett skeende, är det i vissa fall nödvändigt att inom ramen för samarbetet tillgängliggöra information genom direktåtkomst. Enligt regeringen kan en sådan situation exempelvis uppstå inför ett förmodat förestående terroråd.

Regeringen framhåller också att en bestämmelse om direktåtkomst endast reglerar tillåtligheten av ett visst tillvägagångssätt för att lämna ut uppgifter. En sådan bestämmelse har alltså inte någon sekretessbrytande effekt. Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt måste alltjämt på förhand bedöma om direktåtkomst bör medges en utländsk aktör, enligt bl.a. gällande bestämmelser om sekretess, säkerhetsskydd och dataskydd.

Överföring av personuppgifter till andra länder och internationella organisationer

I förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt införs det ett krav på att personuppgifter endast får överföras från Försvarets radioanstalt till en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst, eller ett underrättelse- eller säkerhetsorgan i en internationell organisation om mottagaren garanterar ett tillräckligt skydd för personuppgifterna. Vidare krävs det att överföringen är nödvändig för att Försvarets radioanstalt ska kunna fullgöra sina uppgifter inom ramen för det internationella försvarsunderrättelse- och säkerhetssamarbetet och att sekretess inte hindrar en överföring, vilket motsvarar nuvarande ordning.

Det föreslås att regeringen ska kunna meddela föreskrifter om att personuppgifter, utöver till de nyss nämnda organen, får överföras även till andra länder eller internationella organisationer. Regeringen föreslås även få besluta om överföring i ett enskilt fall.

I propositionen anför regeringen att personuppgifter bör få överföras om Försvarets radioanstalt har tagit hänsyn till alla omständigheter kring överföringen och dragit slutsatsen att tillräckliga skyddsåtgärder för

personuppgifterna föreligger. Det faktum att en mottagande stat är ansluten till dataskyddskonventionen eller en annan internationell överenskommelse som innehåller bestämmelser om dataskydd och registrerades rättigheter innebär enligt regeringen som utgångspunkt att lämpliga skyddsåtgärder bör anses föreligga. Försvarets radioanstalt bör vidare t.ex. kunna beakta att den som ska behandla personuppgifterna i det andra landet eller i den internationella organisationen kommer att ha tystnadsplikt som omfattar de överförda uppgifterna eller att det garanteras att personuppgifterna inte kommer att behandlas för något annat ändamål än det för vilket de överförs.

Regeringen pekar även på att Europadomstolen i sitt avgörande i Centrum för rättvisa mot Sverige (35252/08) bl.a. har påtalat att det saknas tydliga bestämmelser om att den personliga integriteten ska beaktas när Försvarets radioanstalt avser att överföra uppgifter till ett annat land och att det saknas ett rättsligt bindande krav för Försvarets radioanstalt att analysera och bedöma huruvida mottagaren av uppgifterna erbjuder ett tillräckligt skydd för uppgifterna. Regeringen anser att den brist som Europadomstolen har pekat på i detta avseende kommer att åtgärdas genom den föreslagna bestämmelsen.

Ändringar i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

I lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet föreslås ändringar som rör bl.a. Försvarets radioanstalts internationella samarbete. Det införs en bestämmelse som ger Försvarets radioanstalt utökade möjligheter att bedriva signalspaning. Förslaget innebär att de företeelser som signalspaningen syftar till att kartlägga inte behöver vara riktade mot Sverige eller röra svenska intressen, under förutsättning att signalspaningen är nödvändig för ett sådant samarbete i underrättelsefrågor med andra länder och internationella organisationer som Försvarets radioanstalt deltar i.

Enligt regeringen möjliggör internationella signalspaningssamarbeten svensk tillgång till unik och för svenska underrättelse- och säkerhetsintressen oundgänglig information som annars skulle ligga utanför Försvarets radioanstalts egen kapacitet och räckvidd när det gäller signalspaning. Att under vissa förutsättningar kunna dela information med den utländska myndigheten innebär enligt regeringen att Försvarets radioanstalt i olika former skapar incitament för motparten att i sin tur beakta primärt svenska informationsbehov och lämna sådan information tillbaka. Regeringen pekar bl.a. på att förslaget inte inverkar på kraven enligt lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet när det gäller vad en anmälan till Försvarsunderrättelsesdomstolen ska innehålla i fråga om t.ex. sökbegrepp eller kategorier av sökbegrepp som är avsedda att användas vid inhämtningen. Enligt förslaget ska endast regeringen kunna bestämma inriktningen av sådan signalspaning som bedrivs inom ramen för Försvarets radioanstalts internationella samarbete i försvarsunderrättelseverksamheten.

Civil Rights Defenders och Centrum för rättvisa har i sina remissvar anfört att förslaget inte bör genomföras innan Europadomstolen meddelat sitt

avgörande i målet Centrum för rättvisa mot Sverige (35252/08). I propositionen anför regeringen att Europadomstolen i domen, som meddelades den 25 maj 2021, särskilt framhåller att lagstiftningen innehåller tydliga regler när det gäller vilka syften som kan rättfärdiga signalspaning samt hur förfarandet går till. Däremot identifierar domstolen brister i några avseenden. Ett analysarbete kring avgörandet har inletts inom Regeringskansliet. Regeringen anför vidare att den i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 har aviserat att en särskild utredare under perioden 2021–2025 bör ges i uppdrag att göra en översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. I översynen bör bl.a. frågan om behovet av åtgärder i övrigt med anledning av Europadomstolens avgörande ingå (jfr prop. 2020/21:30 s. 155). Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte finns skäl att avvakta med att genomföra förslaget.

Övrigt

Det föreslås även följdändringar i vissa lagar. De nya lagarna och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Lagrådet

Lagrådet har granskat lagförslagen. Lagrådet uttalar sig inte om de delarna av förslagen som särskilt behandlas i detta yttrande.

Motionerna

Det har lämnats fyra motioner med anledning av propositionen. I tre av motionerna framställs yrkanden om att propositionen helt eller delvis ska avslås.

I kommittémotion 2021/22:1154 yrkar Daniel Bäckström m.fl. (C) att riksdagen avslår propositionen. Motionärerna anför bl.a. att Sverige i maj 2021 fälldes av Europadomstolen som konstaterade att den svenska signalspaningslagen står i strid med artikel 8 i Europakonventionen. Bland annat menade domstolen att lagen inte tillförsäkrar tillräckligt skydd för den personliga integriteten när Sverige delar med sig av data till andra stater. Därtill ansåg domstolen att skyddet för organisationers och företags kommunikation är otillräcklig, och att det saknas effektiv kontroll av Försvarets radioanstalts verksamhet. Enligt motionärerna har regeringen i den nu aktuella propositionen inte i tillräcklig omfattning förklarat hur de avser att stärka integritetsskyddet i ljuset av Europadomstolens dom. Sammantaget anför motionärerna att framförallt förslagen om att medge utländska aktörer direktåtkomst till personuppgifter och den nya möjligheten till signalspaning, så att kartläggningen inte längre måste ha någon koppling till svenska intressen, är för långtgående och att ytterligare analyser behöver göras.

Hanna Gunnarsson m.fl. (V) yrkar i kommittémotion 2021/22:922 att riksdagen avslår propositionen i de delar som handlar om att utländsk

underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten (yrkande 1) och att utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt (yrkande 2). Vidare yrkar motionärerna att riksdagen avslår propositionen i den del som handlar om ändring i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet (yrkande 3). När det gäller yrkande 1 och 2 anför motionärerna bl.a. att den föreslagna lagstiftningen om andra länders direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt inte är proportionell i förhållande till inskränkningarna av den personliga integriteten. Avseende yrkande 3 anför motionärerna att de ser stora risker med att Sverige genom Försvarets radioanstalt ska kunna bedriva underrättelseverksamhet mot ett land, för ett annat lands räkning, utan att det finns ett omedelbart svenskt intresse för denna underrättelseverksamhet.

I kommittémotion 2021/22:1011 yrkar Allan Widman m.fl. (L) att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i 1 § lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Motionärerna anför bl.a. att den föreslagna ändringen i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, tillsammans med förslaget om att medge utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst direktåtkomst till personuppgifter, öppnar för ett mycket långtgående informationsutbyte med främmande underrättelsetjänster, och det utan att det finns något hot mot svensk säkerhet eller svenska säkerhetsintressen. Motionärerna motsätter sig därför att signalspaning får användas när det gäller företeelser som inte riktas mot Sverige eller rör svenska intressen.

Gällande ordning m.m.

Regeringsformen och Europakonventionen

Det allmänna ska enligt 1 kap. 2 § fjärde stycket regeringsformen (RF) verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden och värna den enskildes privatliv och familjeliv. Av 2 kap. 6 § första stycket RF följer att var och en är gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande. I andra stycket stadgas att utöver vad som föreskrivs i första stycket är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

I förarbetena (prop. 2009/10:80 s. 250) anges att det avgörande för om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning, i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket RF, inte är dess huvudsakliga syfte utan vilken effekt åtgärden har. Vad som avses med övervakning respektive kartläggning

får bedömas med utgångspunkt från vad som enligt normalt språkbruk läggs i dessa begrepp.

Vid bedömningen av vad som kan anses utgöra ett betydande intrång bör flera omständigheter vägas in. Uppgifternas karaktär och omfattning utgör endast två faktorer att beakta. Även sådana omständigheter som t.ex. ändamålet med behandlingen av uppgifterna och omfattningen av utlämnandet av uppgifter till andra som sker utan omedelbart stöd av offentlighetsprincipen kan vara av betydelse vid bedömningen (prop. 2008/09:80 s. 184).

Skyddet i 2 kap. 6 § RF får begränsas endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningarna får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem och heller inte sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen (2 kap. 20 och 21 §§ RF).

Enligt 2 kap. 22 § första stycket RF ska ett förslag till lag som rör begränsning av vissa fri- och rättigheter, om det inte avslås av riksdagen, på yrkande av lägst tio av dess ledamöter vila i minst tolv månader. Riksdagen får dock anta förslaget direkt, om minst fem sjättedelar av de röstande enas om beslutet.

Enligt artikel 8 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En inskränkning i dessa rättigheter får bara göras med stöd av lag och om det är nödvändigt med hänsyn till ändamål som är angivna i artikeln. Av artikel 46.1 i Europakonventionen följer att de stater som anslutit sig till konventionen förbinder sig att rätta sig efter domstolens slutliga dom i varje mål där de är parter. Sverige har tillträtt Europakonventionen, och den gäller sedan 1995 också som lag i Sverige.

Enligt 2 kap. 19 § RF får en lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen. Bestämmelsen riktar sig i första hand till lagstiftaren som har det primära ansvaret för att inhemsk lagstiftning inte strider mot Europakonventionen (se prop. 1993/94:117 s. 53 f.).

Europarådets dataskyddskonvention

De dataskyddsregler som har antagits inom ramen för Europarådet finns främst i Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (ETS 108), den s.k. dataskyddskonventionen. Konventionen, som Sverige har ratificerat, trädde i kraft den 1 oktober 1985. Konventionen brukar ses som en precisering av artikel 8 i Europakonventionen och syftar till att säkerställa respekten för grundläggande fri- och rättigheter. Dataskyddskonventionen tar sikte på behandling av personuppgifter i automatiserade personregister och automatiserad personuppgiftsbehandling i allmän och enskild verksamhet.

Europarådets ministerkommitté antog 2001 ett tilläggsprotokoll till dataskyddskonventionen (ETS 181). Tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om tillsynsmyndigheter och överföring av personuppgifter till länder som inte är bundna av konventionen. Av tilläggsprotokollet, som Sverige har ratificerat och vilket trädde i kraft den 1 juli 2004, framgår att konventionsstaterna ska vidta åtgärder för att säkerställa att överföring av personuppgifter till ett land som inte är konventionspart bara får ske om landet i fråga säkerställer en adekvat skyddsnivå för uppgifterna.

Det grundläggande skyddet vid automatiserad behandling av personuppgifter inom EU regleras numera främst genom dataskyddsförordningen. Dataskyddskonventionen är dock alltjämt relevant, särskilt vid behandling av personuppgifter på områden som inte omfattas av EU:s kompetensområde, t.ex. allmän säkerhet och försvar.

Europadomstolens avgörande i målet Centrum för rättvisa mot Sverige

Stiftelsen Centrum för rättvisa lämnade 2008 in ett klagomål till Europadomstolen om den signalspaning som bedrivs av Försvarets radioanstalt. Europadomstolen i stor sammansättning (Grand Chamber), som den 25 maj 2021 meddelade dom i målet (35252/08), fann att den svenska lagstiftningen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet är i strid med artikel 8 i Europakonventionen.

Europadomstolen uttalade bl.a. att signalspaning i syfte att värna den nationella säkerheten inte i sig står i strid med artikel 8 i Europakonventionen men att det vid användandet av signalspaning ställs höga krav på nationella rättssäkerhetsgarantier till skydd för den personliga integriteten. Europadomstolen bedömde att den svenska lagstiftningen i huvudsak är förenlig med de krav som följer av konventionen. Däremot identifierade domstolen följande tre brister i det svenska systemet:

- avsaknad av en tydlig reglering om när inhämtat material som inte innehåller personuppgifter ska förstöras
- avsaknad av tydliga riktlinjer i signalspaningslagstiftningen eller annan relevant lagstiftning som anger att den personliga integriteten ska beaktas när beslut fattats om att dela insamlat material med andra stater
- avsaknad av en effektiv efterhandskontroll som ska utföras på begäran av en enskild.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har valt att begränsa sitt yttrande till de förslag i propositionen som gäller utländska aktörers direktåtkomst till personuppgifter hos Försvarmakten och Försvarets radioanstalt och utökade möjligheter för Försvarets radioanstalt att bedriva signalspaning samt de invändningar mot dessa förslag som framförts i motion 2021/22:1154 av Daniel Bäckström m.fl. (C), motion

2021/22:922 yrkande 1–3 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) och motion 2021/22:1011 av Allan Widman m.fl. (L).

Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att värna den enskildes personliga integritet. Lagförslag bör föregås av en noggrann analys av konsekvenserna för den personliga integriteten, och en avvägning måste göras mellan integritetsskyddsintresset och det intresse som motiverar lagförslaget. En inskränkning av skyddet för den personliga integriteten får inte gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Förslaget att i vissa fall ge Försvarmakten och Försvarets radioanstalt möjlighet att medge utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst och utländska organisationer direktåtkomst till personuppgifter som finns i uppgiftssamlingar motiveras av regeringen med hänvisning till det ökade internationella samarbetet inom försvars- och säkerhetsområdet och behovet av att i vissa fall kunna dela information skyndsamt. Under remissbehandlingen har det framförts att förslagen skapar risk för ett ökat integritetsintrång för enskilda. Regeringen har till bemötande av detta anfört att den tekniska utvecklingen har lett till att en nödvändig skyddsnivå för den utlämnande myndighetens system och personuppgifter, vilken tidigare har ansetts svår att uppnå, numera är möjlig att säkerställa. Regeringen framhåller vidare att Försvarmakten och Försvarets radioanstalt alltjämt på förhand måste bedöma om direktåtkomst bör medges en utländsk aktör, med hänsyn till bl.a. gällande bestämmelser om sekretess, säkerhetsskydd och dataskydd.

Utskottet konstaterar att regeringen bemöter remissinstansernas synpunkter och redogör för sina överväganden när det gäller förslagens konsekvenser för den personliga integriteten. Regeringen redogör även för den avvägning som har gjorts mellan integritetsskyddsintresset och de starka försvars- och säkerhetsintressen som motiverar att berörda myndigheter ska kunna delta på ett effektivt sätt i det internationella samarbetet. Utskottet noterar även att det i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt införs ett krav på att personuppgifter endast får överföras från Försvarets radioanstalt till utländska aktörer om mottagaren garanterar tillräckligt skydd för personuppgifterna.

När det gäller regeringens förslag att ge Försvarets radioanstalt utökade möjligheter till signalspaning inom ramen för myndighetens internationella samarbete i försvarsunderrättelseverksamheten är det övergripande syftet med förslaget att säkerställa att Sverige får del av sådan information som är nödvändig för svenska underrättelse- och säkerhetsintressen. Regeringen understryker att förslaget inte inverkar på kraven enligt lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet när det gäller vad en anmälan till Försvarsunderrättelsemyndigheten ska innehålla i fråga om t.ex. sökbegrepp eller kategorier av sökbegrepp som är avsedda att användas vid inhämtningen och att förslaget inte heller inverkar på de bestämmelser som rör Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhetens kontrollansvar.

Några remissinstanser framför att man bör avvakta Europadomstolens kommande avgörande i målet Centrum för rättvisa mot Sverige (35252/08) innan utredningens förslag genomförs. Europadomstolen har den 25 maj 2021 meddelat sitt avgörande i målet. Regeringen anför att domstolen har funnit att den svenska lagstiftningen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet i huvudsak är förenlig med Europakonventionen och att det i domen särskilt framhålls att lagstiftningen innehåller tydliga regler om vilka syften som kan rättfärdiga signalspaning samt hur förfarandet går till. Däremot identifierar domstolen brister i några avseenden. Regeringen har aviserat att en särskild utredare ska ges i uppdrag att göra en översyn av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. I översynen bör bl.a. frågan om behovet av åtgärder i övrigt med anledning av Europadomstolens avgörande ingå. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte finns skäl att avvakta med att genomföra förslagen. Lagrådet har inte uttalat sig om de föreslagna ändringarna i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Utskottet konstaterar att Europadomstolen har påtalat brister i den svenska regleringen av signalspaning, bl.a. när det gäller möjligheterna till en effektiv efterhandskontroll som ska utföras på begäran av en enskild, och att Sverige har förbundit sig att rätta sig efter Europadomstolens domar i de mål där Sverige är part. Utskottet förutsätter därför att regeringen i den kommande översynen av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet kommer att lägga fram förslag för att åtgärda de brister som domstolen har identifierat.

Utskottet vill särskilt framhålla vikten av en kontinuerlig och stark parlamentarisk insyn och en effektiv efterhandskontroll.

Utifrån de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta och den ovan redovisade avgränsningen ser utskottet inte något hinder mot att propositionen bifalls.

Stockholm den 21 oktober 2021

På konstitutionsutskottets vägnar

Hans Ekström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Per Schöldberg (C), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Tuve Skånberg (KD), Daniel Andersson (S), Tina Acketoft (L), Mikael Strandman (SD), Anna Sibinska (MP), Lars Beckman (M), Annicka Engblom (M) och Ulrika Karlsson (M).

Avvikande meningar

1. **Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt (C)**

Per Schöldberg (C) anför:

I maj 2021 fälldes den svenska signalspaningslagen av Europadomstolen, som konstaterade att lagen står i strid med Europakonventionens artikel 8 – bl.a. på grund av att lagen inte tillförsäkrar tillräckligt skydd för den personliga integriteten när Sverige delar med sig av data till andra stater. Därtill ansåg domstolen att skyddet för organisationers och företags kommunikation är otillräckligt och att det saknas effektiv kontroll av Försvarets radioanstalts verksamhet. Jag anser inte att regeringen i den nu aktuella propositionen i tillräcklig omfattning har återkommit med hur den avser att stärka integritetsskyddet i ljuset av Europadomstolens dom. Det är anmärkningsvärt att man ändå går vidare med de nu förestående ändringarna, inte minst när man dessutom avser att utöka delningen av information till andra stater. Regeringen anger att man i huvudsak avser att låta frågan om åtgärder med anledning av Europadomstolens dom hanteras inom ramen för översynen av signalspaningslagen. Att utöka delningen av personuppgifter, bl.a. genom direktåtkomst, innan hänsyn har tagits till en gedigen analys av Europadomstolens dom, är anmärkningsvärt. En sådan översyn måste givetvis genomföras innan de föreslagna förändringarna kan bli aktuella.

Den nu lagda propositionen gör det inte bara möjligt för vissa försvarsmyndigheter i Sverige att få direktåtkomst till personuppgifter som hanteras inom ramen för Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts verksamheter; det blir också möjligt för Sverige att genom direktåtkomst dela med sig av underrättelseinformation som innehåller personuppgifter till utländsk underrättelse- och säkerhetstjänst, om det behövs för samarbetet mot terrorism och säkerhetshotande verksamhet, vid it-relaterade hot mot samhällsviktiga system eller vid svenskt deltagande i något annat internationellt underrättelse- och säkerhetssamarbete.

Förslaget är alldeles för långtgående, särskilt med beaktande av att Europadomstolens dom ännu inte lett till nödvändiga ändringar i lagstiftningen. Regeringen anger att sådan direktåtkomst endast får medges i den utsträckning det följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om det i ett enskilt fall, och att det finns begränsande åtgärder när det gäller direktåtkomst för utländsk makt. Jag anser att detta är otillräckligt och att förslaget brister vad gäller utredning och konsekvensanalys i förhållande till dess inverkan på och skydd för den personliga integriteten.

Vid beredningen inför, och omröstningen om, signalspaningslagen 2009 framgick att direktåtkomst för utländska aktörer var uteslutet även på längre sikt. Jag anser inte att regeringen på ett tillräckligt tydligt sätt visat varför

traditionellt underrättelsesamarbete med utbyte av information utan direkttillgång för utländsk makt är så otillräckligt att den föreslagna utvidgningen av lagens tillämpningsområde är motiverad.

Vidare ter det sig som ett väl stort mandat för Försvarets radioanstalt att själva besluta om när, var och hur direktåtkomst kan ske. Jag bedömer att det finns en risk att en sådan ordning oavsiktligt kan få utrikespolitiska konsekvenser, t.ex. om Försvarets radioanstalt nekar direktåtkomst för en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst. Beslut som är så pass politiska och känsliga till sin natur bör inte åläggas en myndighet att ensam bära ansvar för. Alternativa lösningar verkar inte ens ha övervägts. Inte heller uppföljning och tillsyn synes ha utvärderats eller analyserats i tillräcklig omfattning.

Den utökade möjligheten för andra länders underrättelse- och säkerhetstjänster till direktåtkomst till personuppgifter blir dessutom ännu mer problematisk när regeringen samtidigt vill utöka syftet med signalspaningen så att kartläggningen inte längre måste ha en direkt koppling till svenska intressen. Förslaget innebär en risk att den svenska regeringen hamnar i samma situation som den danska nu gjort när USA avslöjats spionera på svenska politiker via dansk underrättelsetjänst. Konsekvenserna av detta är också otillräckligt analyserade.

Från de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta anser jag mot denna bakgrund att försvarsutskottet bör föreslå för riksdagen att propositionen avslås och att motion 2021/22:1154 (C) bifalls.

2. Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt (V)

Mia Sydow Mölleby (V) anför:

Jag vänder mig emot att andra länder ska kunna ges direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarmakten respektive Försvarets radioanstalt. Jag anser att inskränkningarna av den personliga integriteten är alltför stora för att förslaget ska kunna rättfärdigas. I propositionen beskriver regeringen att i de fall där samarbete i hög grad förutsätter skyndsamhet, samt i de fall där samarbete syftar till att gemensamt följa ett skeende, är det i vissa fall nödvändigt att inom ramen för samarbetet tillgängliggöra information genom direktåtkomst. Vidare ges exemplet att en sådan situation av skyndsamhet kan vara ett förmodat förestående terrordåd. Jag vill i det avseendet påminna om proportionalitetsprincipen. Jag anser att åtgärderna i den föreslagna lagstiftningen som gäller andra länders direktåtkomst till personuppgifter vid Försvarmakten respektive Försvarets radioanstalt sammantaget inte är proportionella i förhållande till inskränkningarna av den personliga integriteten. Dessutom uppmärksammar Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten att ett borttaget krav på en anknytning till en preciserad inriktning vid personuppgiftsbehandling leder till att fler personuppgifter behandlas, vilket medför en risk för ökat integritetsintrång för den enskilde.

Jag är vidare kritisk till regeringens förslag som innebär att det i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska föras in en ny bestämmelse som innebär att de företeelser för vilka signalspaningsmyndigheten enligt lagen får bedriva signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet inte behöver vara riktade mot Sverige eller röra svenska intressen. Jag ser stora risker med att Sverige genom Försvarets radioanstalt ska kunna bedriva underrättelseverksamhet mot ett land, för ett annat lands räkning, utan att det finns ett omedelbart svenskt intresse för denna underrättelseverksamhet.

Under det senaste året har rapporter kommit om att USA med hjälp av Danmark spionerat på ledande politiker och högt uppsatta tjänstemän i Sverige. Det har väckt stark kritik i Sveriges riksdag, och fortfarande har det inte klarlagts hur detta gått till. Regeringens förslag i propositionen riskerar att öppna upp för att Sverige hamnar i en liknande situation som Danmark är i nu, dvs. att hjälpa ett land att bedriva signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet utan att det rör nationella intressen.

För att främja stabilitet och långsiktighet ska andra länder kunna lita på Sveriges trovärdighet och att information inte delas med ett tredje land. Att kunna dela information med utländska myndigheter som inte riktas mot Sverige eller rör svenska intressen menar regeringen innebär att Försvarets radioanstalt skapar incitament för motparten att i sin tur beakta svenska informationsbehov och lämna sådan information tillbaka. Det är en strategi vars risker överskrider eventuella fördelar. Att dela information med utländska myndigheter i hopp om att få något tillbaka lämnar Sverige i en sårbar situation och är därtill inte det mest effektiva sättet att bygga säkra och stabila internationella samarbeten vad gäller försvarsunderrättelseverksamhet.

Dessutom är det en fråga om länders, och i förlängningen Sveriges, oberoende. Även om det kan vara viktigt att Sverige upprätthåller och utvecklar internationella samarbeten måste det vägas mot suveränitetsprincipen. Sveriges försvarsunderrättelseverksamhet genom signalspaningsmyndigheten, Försvarets radioanstalt, måste stå i proportionalitet gentemot andra länders oberoende och suveränitet. Jag menar att regeringens förslag i propositionen i alltför stor utsträckning riskerar att inskränka suveränitetsprincipen.

Från de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta anser jag mot denna bakgrund att försvarsutskottet bör föreslå för riksdagen att regeringens förslag om att utländska aktörer medges direktåtkomst till personuppgifter i förslaget till lag om behandling av personuppgifter vid Försvarmakten respektive lag om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt avslås och att yrkande 1 och 2 i motion 2021/22:922 (V) bifalls. Försvarsutskottet bör även föreslå för riksdagen att regeringens förslag om ändring i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet avslås och att yrkande 3 i motion 2021/22:922 (V) bifalls.

3. **Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt (L)**

Tina Acketoft (L) anför:

I 1 § i förslaget till lag om ändring i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet föreskrivs i en ny punkt 9 att signalspaning får ske mot ”sådana företeelser som avses i 1–8, men som inte riktas mot Sverige eller rör svenska intressen, om det är nödvändigt för ett samarbete i underrättelsefrågor med andra länder och internationella organisationer som signalspaningsmyndigheten deltar i”.

Samtidigt föreslås i 3 kap. 3 § lagen om behandling av personuppgifter vid Försvarets radioanstalt att ”om det behövs för samarbetet mot terrorism eller för annat internationellt säkerhetssamarbete, får en utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst medges direktåtkomst till personuppgifter som behandlas med stöd av 2 kap. 2 § och som finns i uppgiftssamlingar. Första stycket gäller enbart i den utsträckning som sådan direktåtkomst följer av lag eller förordning eller om regeringen har beslutat om den i ett enskilt fall”.

Båda dessa förslag är, vart för sig, betänkliga med avseende på signalspaningens totala omfattning respektive spridningen av personuppgifter. Tillsammans öppnar de emellertid upp för ett mycket långtgående informationsutbyte med främmande underrättelsetjänster, och det utan att det finns något hot mot svensk säkerhet eller svenska säkerhetsintressen. Det är regeringen som beslutar om vilka länder som Sverige kan bedriva underrättelsesamarbete med, men såväl allmänheten som riksdagen saknar insyn i vilka länder detta gäller. Men rimligtvis förekommer s.k. tjänster och gentjänster redan i dag när svenska säkerhetsintressen kräver det.

Jag ställer mig bakom att utländska myndigheter kan få direktåtkomst till personuppgifter i uppgiftssamlingar som är upprättade av Försvarets radioanstalt. Det är säkert nödvändigt inom ramen för ett effektivt underrättelsesamarbete. Däremot motsätter jag mig att signalspaning får användas när det gäller företeelser som inte riktas mot Sverige eller rör svenska intressen.

Från de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta anser jag mot denna bakgrund att försvarsutskottet bör föreslå för riksdagen att regeringens förslag till ändring i 1 § lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet avslås och att motion 2021/22:1011 (L) bifalls.